

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТ

СРПСКИ НАРОД

СВЕТИЊА НАД СВЕТИЊАМА

Преживљујемо трагичне часове, када један народ сам треба да одлучи о својој судбини и својој будућности. Од његовог разума и смисла за стварност зависи да ли ће сачувати свој опстанак и да ли ће у што већем броју сачекати боље дане за стварања у миру.

Међутим, такве се ствари дешавају у нашој средини да се сумња увлачи у наше душе хоће ли градитељско победити над

Ако једним великим, изузетним напором духа и воље не успемо да савладамо ове рушилачке особине, онда тешко ћемо сачувати себе и спасти се од неминуване пропасти.

Радило се о сасвим простим и једноставним стварима, које би у редовним приликама без дејства пропаганде биле јасне и приступачне и детету. А сада су, ето, недоступне и зрелим мозговима многих појединаца у нашој средини. Радило се само о томе да са што мање жртава, не дајући повода никоме, сачекамо крај овог циновског сукоба између великих, управљајући све наше напоре и сва наша настојања да нас туђи рачуни не убаце у крвави светски вртлог.

Пошто смо се опарили о врућу кашу, коју су нам спремили Лондон и Москва, требало је после тога да лечимо опекотине и да у миру и раду гледамо само своје послове и бринемо само своју бригу. Срамни пораз из априла 1941 године показао је на један очигледан и довољно убедљив начин да смо неважећа количина у одлучивању исхода данашњег сукоба, у коме учествују милионске масе људи са милионским количинама материјала. То болно искуство требало је да отвори очи свима и да све

Као да српске мајке немају срца и да су рађале синове да гину за спас и славу фунте стерлинга и долара!
Као да се српски народ одржавао кроз векове по цену највећих напора, готово невиђених у историји света, да би данас могао принети себе на жртву незајакљивом плутократском Молоху или црвеном божанству из Кремља!

И ми се питамо у очају, са болом у души и са грчем у срцу шта се то дешава са српским народом, кад се у његовој средини налазе овакви малоумници, који припремају његово самоубиство и разне силеције које врше братоубилачко истребљење!

негативним и рушилачким особинама наше заједнице. Можда ће малоумност, лакомисленост, лаковерност и нека патолошка мегаломанија, уображеност остати као коначна обележја нашег менталитета, која ће нас одвести у коначну катастрофу. Поред ових особина одсуство осећања вредности људског живота како код појединаца тако и код целине испољава се као још једно кобно обележје наше средине.

убеди у беспредметност и лудост ма каквог покушаја са наше стране да допринесемо развоју рата у овом или у оном смислу, ма колико се ратно поприште приближавало нашим границама и ма шта од нас захтевали Лондон и Москва.

Али оно што су логика, разум и животни нагон налагали није преовладало код свих у нашој средини. Остале су читаве категорије људи које се нису могле ослободити блефова и лажи туђинске пропаганде, да би прогледали својим властитим очима, које би им најбоље показале где се налазе прави српски интереси. Напротив, као да нисмо овако мали дали до сада хиљаду пута више жртава него Енглези, као да смо најмногобројнији народ на свету, чија је снага размножавања непресушна, ми смо наставили да се играмо нашим главама и животом народа, као да је одиста тачна она порука лондонског спикера, српскога изрода да »трава све боље расте што се више коси«.

Ето, какав је избор остављен српском народу и шта му спремају његови свемоћни тутори из Лондона, Москве и Вашингтона! Ето шта извесне категорије српског народа у својој заслепљености и туђинској служби не могу да увиде него гурају српски народ у катастрофу, из које нема васкрснућа.

Зар српска крв, остатак српске крви није светиња над светињама коју сваки Србин треба највише да поштује и да цени? Зар она није светиња над светињама, коју сваки родољуб треба да штити и чува. Место тога, лажни родољуби спремају у самоубилачкој лудости да потече пото-

»Имај милости за мој мали народ заведен бездушним злотворима и спаси га неминуване беде. Поврати разум малоумницима и братску љубав отпадницима да не проливају српску крв.«

Зар за две године неуморног саветовања и објашњавања нису сви Срби увидели да у данашњим приликама има само једна једина српска политика, а то је: **»Политика штедне српске крви«**, како је рекао генерал Недић на историском збору у Крагујевцу. И данас широм земље из душа и савести правих српских ро-

Пред крвљу која се сваког дана непотребно лије, пред крвљу у којој сутра може да нестане српског народа због заслепљености и помањиталости ових изрода, морамо се зауставити са болом и чуђењем, којима нема равних.

И питамо се: Шта се ово дешава са нама? Откуда у нашим

цима или је бездушно точи крволочни бес подивљалих и острвљених силеција.

Зар је потребно да већ две године генерал Милан Недић исусовски посрће под крстом српске несреће упућујући небу и Господу Богу свакидашњу молитву:

дољуба чује се вапај: **»Доста крви. Нека вам буде света свака кап српске крви.«** И од села до села, од куће до куће широм напаћене земље Србије чује се народна клетва: Да сте проклети ви, бездушни лордови и банкари и ви, немилосрдни црвене паликуће што нас терасте у смрт ради ваших циљева!

недрима оваких безумника и крволока? И питамо се још:

Зар ми, који смо били пуни милосрђа и самарићанства према непријатељу, сада смо бездушни, варварски целати према својој рођеној браћи? Какво нас то проклетство сустиже и казна пада на наше главе? До сада у нашој историји, ни у њеним најцрњим периодима, нису се одигравале овакве жалосне појаве братоубилачког беса.

И уколико још можемо бити присебни да мислимо и размисљамо о овим појавама, ми се питамо откуда код наших људи овакво непоштовање највише вредности, откуда овакво ниподаштавање живота.

Можда она у ствари значи нашу примитивност, сировост услед дугог одсуствовања у животу Европе, која је израдила кроз векове своју табелу вредности у којој је живот на врху.

Можда је то наследство нашег робовања утицају Истока, где човек, појединац нема ту вредност и значај усред безбројног људског мравињака у тим деловима света?

(Наставак на 3-ћој страни)

Бадолђијева издаја италијанских и европских интереса

Оно што потпуно одузима сваки значај капитулацији Италије, коју су прихватили Бадолђо и једна клика, јесте да је она била очекивана, јер већ од 25 јула, када су експоненти мрачних сила извршили пуч противу Мусолинија и поново завладали Италијом, било је јасно свакоме чему се иде.

Али то је дало времена Немачком Рајху да у циљу одбране Европе предузме на време све потребне војничке мере тако да последице испадања Италије из рата у војничком погледу неће се ни у чему осетити. Одговорни немачки фактори имали су и сувише времена да израде стратески план за одбрану Европе без Италије, коју су многи већ одавно сматрали више као баласт него као стварну помоћ.

Нећемо сада улазити у војничко-стратески објашњења о користима сужавања фронта, али можемо истаћи да у војничком смислу припремано издајство Бадолђија одузима савезницима главну корист од изненађења, што је од највећег значаја у извођењу стратеских планова.

Чврсти и непобедиви чувар Европе, немачки војник, заузео је на свима потребним и важним позицијама на време место једнога колебљивог и непоузданог стражара, који је морао да задаје бриге онима, којима је судбина доделила да бране Европу

У политичком погледу издајство владе Бадолђија може се карактерисати, као што је то учинио познати француски лист ПТИ ПАРИЗЈЕН, као „беспримерна дволичност“. Откако је извршен пуч противу Мусолинија, влада Бадолђија уверавајући на речима да жели да продужи рат потајно је све припремала да изврши ову срамну издају.

Историја ће дати дефинитиван суд о одговорности маршала Бадолђија и клике, која је спровела ову издају не само италијанских интереса него и европских ствари. Али казна већ сустиже издајнике, кукавичлук добија своју награду, јер поступак британско-америчких савезника после затраженог примирења, открива њихов прави циљ, а то је уништење Италије на политичком и војном пољу.

Већ сада је јасно да је било лаж и блеф да Енглези и Американци воде борбу само противу фашистичког режима а не противу италијанског народа. Ускоро ће поново италијански народ сазнати каква га страшна судбина чека.

Поновито се прошлост у којој је био толико изложен неправдама и експлоатацији лондонских и њујоршких банкара, немилосрдних за потребе и тежње једнога младога народа.

Предајући на милост и немилост своју земљу једном страшном непријатељу, данашњи одговорни фактори за судбину Италије чине један страхан злочин, враћајући га у ропство британско-америчке плутократије, која је прошлост деценија била довела италијански народ до просјачког штапа, не дајући му довољно животног простора да обезбеди себи опстанак.

Пример Италије са својом кукавичком издајом послужиће свима европским народима да збије још чвршће своје редове у одбрану европске будућности.

Данас више него икад мир и хладнокрвности једино могу спасти српски народ!

Уједињена Европа на Источном фронту

Једна од највећих политичких патки која је омогућила улазак Енглеске у рат на страни Француске била је: **рат демократије противу нацизма**. Ту политичку патку измислили су француски и енглески Јевреји и гурнули обе земље у рат противу Немачке. Улазак ове две земље као и доцнији улазак Северноамеричких држава у светски рат, мајсторско је дело кога су исценирали и извели Јевреји из Париза, Лондона и Вашингтона. Под истакнутим паролом рат демократије противу нацизма, извршена је и једна грандиозна превара према хришћанским народима поменутих држава какву светска повесница није забележила од постанка света. Да би превара што боље у-

спела, није се одмах појавила на ратној сцени и Совјетска Русија. Она ће доћи доцније, кад превара потпуно успе, кад се заврши други чин ратне комедије, после уласка Америке у рат.

Духовни творци ове мајсторски изведене преваре јесу Мајски у Лондону и Литвинов у Вашингтону, дипломатски претставници Совјетије, где је превара замишљена и чијом је моћном потпором и изведена. Све је тако глатко ишло без запрека, без мук и великог труда. Једина, која се дуго опирала, била је ипак Француска. Не Француска Леона Блума и Делбоса, него национална Француска, која је већ водила подземни унутарњи рат противу комуниста и Јевреја.

Енглески и амерички народ освешћују се

Овај сатански план створен је у Москви, а његови припремни радови отпочети су још у Женеви, у Друштву народа под диригентством Литвинова, као министра спољних послова совјетије и њеног првог делегата. Не може се прећутати, да је и сама Енглеска у почетку не само оклевала, него и озбиљно радила да се рат локализује. На том послу радио је и енглески премијер покојни Чемберлен, који је ради тога одлазио у два маха у Немачку на састанак са вођом Рајха Хитлером. Али и Чемберлен био је слаб према моћној јеврејско-плутократској клици у Енглеској, која је као свога експонента гурала на површину Черчила. Совјетије је у овом човеку нашла енглеског политичара кога је дуго тражила. Черчил је имао две особине које су га истакле за јунака дана: био је претерано амбициозан и садистички расположен према Немцима и Немачкој. Долазак његов на власт, била је и победа сатански замишљеног плана уз сарадњу светског јеврејства од стране Совјетије: **гурнути хришћанске државе у међусобно клање, а кад се истроше у рату, извести светску револуцију пролетаријата**.

Ето где лежи клица и узрок овом хришћанском истребљивању. Све друго је само детаљ у том пакленом плану, који утиче на његово реализовање, те и мање спомен вредности. Слобода пољског народа и самосталност пољске државе, то је енглески параван иза кога се крије сатанско лице Стаљина и његових јеврејских сатрапа. Требало је преварити енглески народ, па је измишљена сладуњава пољска пилула, коју је он, заиста прогутало и не трепнувши. На ту трулу јеврејско-вештачку даску стала је и Француска и — пропала. Када је Француска у рату капитулирала а Енглеска била истерана из Европе, постојала је опасност за енглеску плутократију да доживи потпуну катастрофу. Тада је америчким Јеврејима већ било лакше, да преко свога експонента Рузвелта, увуку у ратни светски окршај и амерички народ.

Довољно је да повежемо догађаје, да следимо само Литвинова, прво као министра спољних послова Совјетије, друго као првог делегата у Друштву народа и треће, као посланика у Вашинг-

тону. По његовој универзалној делатности види се, да су сви конци ове јеврејско-болшевичке завере били у његовим рукама. Доцније ћемо видети зашто он, у јеку највеће ратне интензивности, напушта Америку и коначно се враћа у Совјетску Русију. Као енглески и француски, тако и амерички народ није био расположен за рат.

Паралелно са дипломатском и политичко-пропагандистичком акцијом, духовни комбинатор овог хришћанског крвопролића, Совјетска Русија, бацила се још за време мира на фантастичну производњу ратног материјала и од руске земље створила ратни арсенал. Сва добра простране Русије, сво људство ове многољудне земље, све је то бачено од јеврејских управљача у Москви за спремање за рат и дизање светске револуције.

Па ипак и ако су сва та спремања била најопсежнија, и ако су трајала пуних десет година, опет Совјетија није била сигурна у своју снагу, у себе саму, него је приступила извођењу пакленог плана да европске државе међусобно завади, гурне их у рат и тек онда, кад се буду истрошиле у међусобном клању, да она ступи на ратну позорницу и сопственом снагом дочара извођење овог сатанског плана, завођењем диктатуре пролетаријата.

Вара се сваки онај ко мисли, да је Совјетија искрено и помислила да спасава француску демократију, још мање енглеску плутократију и енглески империјализам, као што се и данас вара ако мисли, да болшевици желе добра Америци и америчком народу. Све је то паклена игра светских Јевреја да изнуре хришћанске народе, како би себи извојевали господарство у светском комунистичком рају. Први који је још у миру запазио опасност која прети хришћанским народима од јеврејске завере, био је Адолф Хитлер. Отуда његова не-

помирљива борба противу Јевреја у Немачкој а затим противу светског јеврејства. Први који је прозро болшевичку игру Москве и раскринкао план Совјетије за светском превлашћу, био је опет, Адолф Хитлер. Јер, да Немачка није 22 јуна 1941 године свом жестином своје војничке снаге ударила на Совјетску Русију, тек данас 1943 године, појавила би се у једној страховитој војничкој снази Совјетија, смрвила Немачку и прегазила остале европске државе, заводећи свуда комунистички режим. Тада би и Енглеска, земља лордова и плутократа пала под истим околностима као гњила крушка у болшевичко крило. Овом сумраку цивилизоване Европе, убрзо би следовало и пад Америке. На овај начин, болшевички сатански план био би у потпуности изведен а сан пролетаријата остварен: **комунистичко господарство света**.

Немачкој и Адолфу Хитлеру има да се захвали што је судбина европских држава спасена и што комунистички сан није остварен. Тек данас кад се јасније уочава на Источном фронту та страховита ратна спрема Совјетије, многима се отварају очи које већ назиру огромну опасност пред којом се налазила Европа и са њом остали цивилизовани свет.

Часове које данас преживљујемо од судбоносног су значаја. То су часови пуни стрепње и забринутости, јер се ради о бити или не бити. У таквим часовима самс лудаци и слепи могу се заносити симпатијама и антипатијама према једној или према другој зараћеној страни. Паметни људи морају дубље загледати истину у очи и објективно без икакве сентименталности извести закључак. А према данашњој ситуацији закључак се сам по себи намеће: **сви на источни фронт**. Без изузетка, не само зараћене стране које припадају хришћанским народима, него и неутрални народи, па и сви остали који се данас сматрају привремено покореним треба да помажу борбу на источном фронту, јер отуда прети црна комунистичка авет!

Изажући све напред наведено, ми тврдимо, да никад у историји народа није био један тако опречан, тако неприродан савез код ратних странака, него што је савез америчко-енглески у заједници са болшевичком Русијом. Никаких, апсолутно никаквих заједничких интереса немају Енглеска и Америка са Совјетијом, шта више њихови су интереси толико дивергентни, да је право чудо, како се тај савез могао одржати и до данас. Отуда су и могуће, међу таквим савезницима, комичне ствари које се с времена на време одигравају, као што је био случај приликом конференције у Казабланци, сада у Квебеку, сутра пројектовани са-

станак на трећем месту, али редовно без трећег партнера, без Стаљина. Оно није искључено да се на некој будућој конференцији или састанку појави и претставник Стаљина, али то само зато, да би трик потпуније успео. Ми се зна суштина овог светског рата: устао је антихрист против Бога, нечастиви против крста, тиранија против права, звер против човека, Јеврејин против Хришћанина. Зар немамо сада права кад питамо, па зашто су у том ђаволском колу Енглеска и Америка? Једини логичан одговор био би: **под притиском Јевреја**.

А рат је измену свој првобитни облик. О демократији се више не говори, она припада прошлости. Нацизам није више разлог претпостављамо, да из овакве комедије и неприродног савеза резултира и успостава другога фронта. Све је то разумљиво кад због кога се крваве амерички грађани. Немачки народ није више узрок енглеском страховању за њено колонијално царство. А рат и даље траје? Шта је онда по среди? Притисак јеврејског капитала у Лондону и Вашингтону, где је он свемоћни господар. Међутим и поред његовог огромног

утицаја, рат малаксава и ближи се свом природном крају.

Енглески и амерички здрави део народа почиње да се трезни отуда су настале огромне тешкоће за Черчила и Рузвелта.

Амерички народ данас је дубоко уверен да му од стране Европе не прети никаква опасност и не може да схвати зашто тамо гину амерички грађани? Опасност по Америку налази се на сасвим другој страни и Литвинов је губио драгоцено време у Вашингтону, мада је био потпомогнут од стране моћних јеврејских банкара и водећих Јевреја у Америци. Амерички народ отпочео је да увиђа своју грешку и жели да се извуче из неприродне спреге са болшевичком Русијом.

Рузвелту је тешко с једне стране да напусти јеврејско савезништво, своје протекторе, али му је с друге стране још теже, да изневери амерички народ чије поверење пред претседничке изборе, поново тражи. Зато је мисија болшевичког емисара Литвинова претрпела фиаско. Њему је постало тесно у Америци и он је морао да напусти америчко тло, пошто га је Москва и званично опозвала.

Енглеска без Черчила против неприродног савеза са Совјетима

Као и Рузвелту, тако и Черчилу је било тешко да увери енглески народ у потребу, да и његови синови гину за болшевичку ствар. Болшевички емисар и посланик Мајски у Лондону имао је главну бригу отварања другог фронта у Европи. Како Черчил није успео да склопи енглески народ на огромне жртве, које тако предузеће изискује, то је Совјетија учинила и последњи притисак у Лондону и опозвала свога посланика Мајског натраг. И тако је Мајски следовао свог колегу Литвинова на путу за Совјетију. Како је други фронт у Европи постао насупрот потреба Болшевицима, услед њихове истрошености на Источном фронту, ево где се данас по други пут појављује Мајски у Лондону да изнуди код Черчила отварање другог фронта, према његовом ранијем обећању. Надамо се да ће и овог пута проћи као и први пут.

Све ово, што смо до сад изнели, наводи нас на слободне и смеле закључке. Светски рат који се данас води између Немачке и Италије с једне стране и Енглеске, Америке и Совјетије с друге стране, неприродан је. И као такав неће се моћи привести жељеном крају. Према овој констатацији нису искључена изненађења, која би рат упутила сасвим другим правцем. Такав слободан закључак изводимо и из тога, што има знакова да је Енглески народ дугим ратовањем заморен,

а нарочито што је досадањим начином ратовања незадовољан.

Да отворено искажемо своју мисао: енглески народ неће да се бије да би допринео болшевичко-светској револуцији, јер сматра да би тиме извршио и своје национално самоубиство. С друге стране, америчко надирарење у енглеске интересне сфере, доводи Енглеску у опасност да чак и као евентуални победник у рату, изгуби све. Да би се Енглеска извукла из овог шкрипца, потребно је да са врха оде јеврејски штићеник и прави кривац европске трагедије претседник Черчил. Кад он оде, Енглеска ће већ погодити свој једини природни пут, прикључењем уз европске народе у борби против светске опасности руског болшевизма.

Одлазак Литвинова из Вашингтона и Мајског из Лондона добар је знак.

Само на овај начин, рат ће у будућности бити упућен јединим својим природним путем и брзо ће се привести крају.

Б. Н.

СРПСКИ НАРОД

ГЛАВНИ УРЕДНИК, одговоран за садржину листа: Велибор Јонић.
ВЛАСНИК: Мих. Станковић из Београда.
РЕДАКЦИЈА И АДМИНИСТРАЦИЈА: Теразије 5 меџанин, 1 степениште (Палата Извозне банке). Тел. 20-383.
ШТАМПАРИЈА «ЛУЧА», Краљице Наталије 100. Тел. 21-772.
Тромесечна претплата 36 динара шаље се преко «Пресек». а. д. Влајковићева 8.

БРАЋО СРБИ,

Не поводите се за непромишљеним пророчанствима, која вам доносе несрећу.

Свесни Ваљевци и Моравци противу кобне акције „шумских“

После Крушевца, народ у Ваљеву и у Јагодини казао је своју реч, осуђујући у име правог српског родољубља непромишљене поступке »шумских«, који наносе највеће зло српском народу и могу изазвати националну катастрофу. Народ је исто тако манифестовао своју вољу да у слози, одазивајући се позиву генерала Недића чува ред и мир у земљи, одајући се само раду и стварању.

У данашњим критичним часовима, када заслепљеност и непромишљеност једне незнатне мањине, може навалити на српски народ најтежа искушења, ови докази здравог разума и националне свести код огромне већине српског народа, јесу утешни знаци. Они нам дају наду да ћемо пребродити све тешкоће, савладати сва искушења и сачувати свој опстанак и обезбедити себи бољу будућност.

Глас Ваљевске нахије

Заједно са Шумадијом Ваљевска нахија исповедала је од увек најчистије српско родољубље и предјачила је у напорима националног прегнућа. Тако се и у овим судбоносним данима међу првима чуо њен глас.

На великом народном збору у Ваљеву народ је преко осамнаесторице својих најугледнијих претставника осудио негативан рад и рушилачку акцију „шумских“ људи, који врше непромишљене поступке и кржаве злочине у име Драже Михајловића.

Пре почетка збора окружни начелник г. Драг. Лукић позвао је присутне да одаду пошту сенима поубијаних од стране отпадника, па је ваљевски свештеник Воја Степановић захвално Господу Богу што и у овим тешким приликама није оставио српски народ, него му је послао генерала Недића да га спасе од пропасти.

Бивши народни посланик Михајло Јевтић-Кајле, позивајући народ да послуша савете генерала Недића, рекао је између осталог:

„Ми смо дужни ради живота наших, наше деце и ради погоста српског народа и Србије да очувамо ред и мир. Ако ми не дамо никакав повод завојевачу

„Има наше браће, синова ове земље који су отишли у шуму нехтејући да признају стварно да смо побеђени. Зар ми док смо имали војску нисмо могли да урадимо ништа, изгубили смо рат за неколико дана, шта би учинио сада један устанак? Претворио би Србију и гробље и згариште.

Претседник Мионичке општине Живорад Кандић, износећи право стање ствари, рекао је поред осталог:

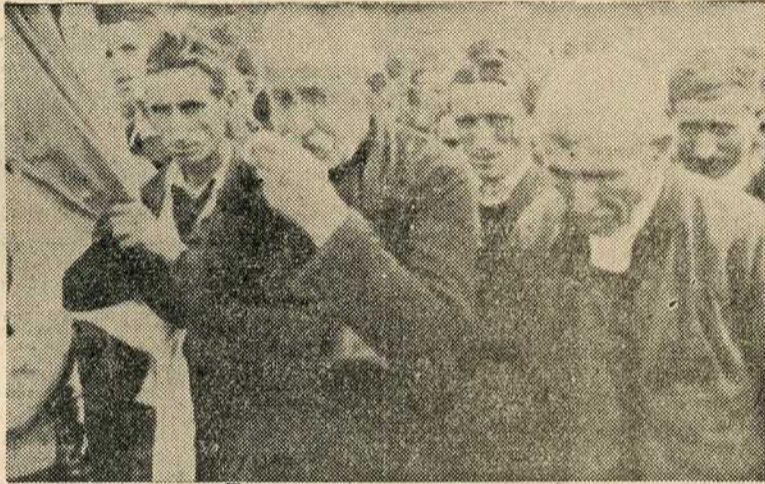
„Нажалост још има људи заслепљених туђинском пропагандом који уносе немир у редове мирног и радног српског народа. Ти људи, који живе у шуми и отуда праве разне испаде наносећи бол и јаде своје народу, највећи су непријатељи рода српског“.

Претседник Попучанске општине упутно је свима следеће речи:

„Ми треба да слушамо савете наших пријатеља, а нарочито највећег Србина претседника владе Милана Недића који је лепо рекао да смо ми мали и да треба да будемо мирни и да радимо своје послове. Треба да опростимо једни другима оно што је до сада било, ако то могу да учине увалењене и упропашћене породице. Али нека се бар у дванаестом часу тргну, нека престану да страдају невини људи, жене и деца. Није право да се узалуд лије српска крв. Ако тако будемо радили изгубићемо све што имамо, остаће земље без народа. Онда може да се оствари жеља нашег непријатеља да ће друмови пожелети Срба а да Срба нигде бити неће.

**Немојте се заваравати:
Капитулација Италије је без
утицаја на војничку ситуацију.**

да према нама примени репресалије издржаћемо тешкоће овог светског рата и доживећемо слободу. Да би смо то постигли тре-

Сељаци са сузама бола одају пошту невиним жртвама

ба да имамо увек пред очима гесло претседника Владе: ред, мир и слога. Држећи се тога гесла ми ћемо успети: сачуваћемо народ од опасности која му прети и невоља ће нас обићи“.

Земљорадник Витомир Давидовић, бивши народни посланик из Подгорине, који је рекао да се за нас поставља питање хоћемо ли се сачувати па је затим указао на кобне последице рада „шумских“:

Ваљевски трговац Драгић Тадић осудио је такође рушилачки рад самозваних „шумских ослободница“, позивајући народ да се држи девизе генерала Недића: ред, мир и слога, па је затим земљорадник из села Голе главе Ранисав Малешевић рекао:

„Ја мислим, да позовемо све који су напустили своја огњишта, своје домове да се врате својим кућама и свакидашњем послу и раду, јер је њихов рад ако и даље продужи у шуми штетан по српски народ.

Због њих падају невине жртве и стварају се згаришта од српских домова. Сви треба да помажемо рад владе генерала Недића, а да заборавимо старе ком-

шијске и партијске мржње.“

Студент технике из Ваљева Богољуб Милосављевић изјавио је да је омладина спремна да угуши сваку илегалну акцију, па је затим бивши потпретседник Народне скупштине Радисав Вучетић изнео кобну улогу Драже Михајловића и његових људи:

„Од нас зависи наша судбина.

Доста је српских живота изгубљено у лудо. Време је да се прошлосту поучимо и памету спасавамо. Немојмо да наседамо већ мирно треба да радимо своје послове и да сачекамо свршетак овог великог рата. Само тако ми ћемо сачувати своје главе и главе српског народа“.

Бивши народни посланик Коста Алексић жигосући акцију „шумских“ која је изазвала потребне жртве, рекао је:

Дисциплином укротимо све оно што је одвећ бујно и неодмерено. Верујем да је свима на-

Свест народа у Поморављу

Народ, који живи дуж Мораве, са живом историском традицијом, окупио се прошле недеље у своје културном центру, у Јагодини и преко својих говорника оптужио је отпаднике, који из шума чине злочине и лудости, доводећи у питање опстанак српског народа.

Први је говорио јагодински адвокат Гвозден Џелатовић, који је рекао да кад се искрено говори мора се признати да је стање под окупацијом подношљиво, па да је зато још више за осуду акција „шумских“.

Бивши народни посланик Свет. Марковић, земљорадник из Брусја, говорећи противу рушилачке акције „шумских“, рекао је између осталог:

Нередица нећемо постићи слободу. Велике силе ће одлучити нашу судбину, а спас српскога народа лежи у томе, да у миру и реду сачека крај рата. То је,

ма мио живот, да желимо сачекати крај рата али будимо мудри, паметни, мирни и послушни. Омладину закљичем да послуша савете генерала Недића да сачува своје животе јер је омладина узданица Србије“.

Говорили су затим на крају и Душан Антонијевић из Лелића, бивши народни посланик Миливоје Бојић, добровољац Ђорђе Ковачевић и потпретседник Пољопривредне коморе Живорад Милић, који су сви жигосали рад „шумских одметника“.

браћо, оно што сам имао да вам кажем и братски да вам саветујем да слушате упутства спасиоца српског народа генерала Недића“.

Земљорадник из Ђуприје Милан Михаиловић, устајући противу недеља „шумских“, који хоће пустошине, рекао је:

Ми, Моравци, треба да признамо, да нам је Влада генерала Недића очински саветовала како треба да поступамо, па да пребродимо тешко стање у коме се налазимо. Ми смо те савете примили, а и раније смо увек у миру сачекивали догађаје. И сада, нама је то потребније него икада, да миром, редом и радом обезбедимо свој опстанак. Велике силе нека се разрачунавају, ми смо, Срби, пролили доста крви и сада нам је једина дужност, да до краја рата сачувамо мир и поредак, како нам то очински саветује генерал Милан Недић“.

СВЕТИЊА НАД СВЕТИЊАМА

(Наставак са 1-ве стране)

Можда су пак то неке расне особине или особине стечене у посебним приликама културног и духовног развоја на међама Запада и Истока? Можда је то наш народ несвесно изразио у миту Зидана Скадра на Бојани ту борбу између градитељског и рушилачког у нама, кад тајне силе поруше преко ноћи, у мраку, оно што се изгради и сазида преко дана.

Људски разум и национална свест са ужасом застају пред овим крвавим призорима клања честитих домаћина и мучког убијања из заседе родољубивих омладинаца. Сви ови шумски људи, клањали се петокракој или шестокракој звезди, живећи месецима по шумама, као да су изгубили особине културних људи, као да нису више ни људи ни Срби. Пред овим недељима и у страху од коначне катастрофе, у коју нас вуку ови заслепљени и помаханитали, наш је свет ужаснут и дубоко револтиран.

Крушевац, после мучког убиства добрих родољуба, први је дао израза овим осећањима, ко-

је карактеришу човека и правог Србина. У Крагујевцу је народ најсвесрдније прихватио речи Претседника владе генерала Недића, који као врховни закон данашњице проповеда братску слогу и љубав, опомињујући можда последњи пут малоумнике из шума да »нико нема права да се

лакомислено игра судбином читавог једног народа“.

Затим су свесни Ваљевци и Моравци, у чије родољубље нико не може посумњати, подигли такође свој глас, осуђујући овакве поступке »шумских« и сваку њихову акцију која доноси пропаст српском народу.

Народ се пренуо и поред терора који врше »шумски«, смело и одлучно испољио је своја права осећања, своја схватања »чужства и јуштства«, која су била његова снага у прошлости, када је био цењен и виђен међу народима.

Он неће да допусти да у историји остане забележен као незрео и неозбиљан народ детиње памети, који је мислио да у данашње доба незамишљених техничких сретстава један мали сељачки народ са неколико стотина пушака може да утиче на ток догађаја у једном сукобу гигантских размера. Он неће допустити да остане записано да у тој мери није имао разумевање за стварност свога доба, него је мислио да се некаквом хајдучијом из прошлих векова може нешто данас постићи у једном свету, који је техника у основи изменила за последњих сто година, као да

је прошло читавих хиљаду година.

Ми смо уверени, знајући право расположење народа и судећи по слободном јавном испољавању његових осећања да је он на висини догађаја, да правилно схвата свој положај и да зна шта му је дужност. Крушевац, Крагујевац, Ваљево и Јагодина, као и друге манифестације сведоче о тој вољи српског народа да у слози и љубави сачува ред и мир далеко од сваке пустошине, коју му намећу Лондон, Москва и Вашингтон.

ШТА КАЖУ СВЕДОЦИ

Извештај немачке Врховне команде даје слику војних догађаја на фронту у њиховој целини. Поједина саопштења дописника и телеграфских агенција допуњују ту слику многобројним детаљима који дају могућност да се човек потпуно упозна са суштином, током и резултатом оних борбених радњи садашњег времена. Али, и поред те исцрпности информација, интересантни су мала опажања људи који су својим очима видели стварност, ако не борбеног фронта, а оно бар зоне која лежи непосредно иза борбеног фронта.

Наши сељаци и радници провели су 6 и по дана у Украјини, тј. у области која представља позадину тог дела фронта где се сада одигравају највеће и најжешће битке. Чланови те делегације Срба који су посетили Украјину веома су импресионирани свим шта су видели и причају много интересантних ствари. Највише их је запрепастило оно што су у тој зони, као и у Галији видели огромне небројне количине немачких војника. Види се да Немачка располаже са необично јаким трупама које су распоређени на дубоком простору а које још нису употребљене у борби.

Чланови наше делегације не издају никакву војну тајну када причају о феноменално живом саобраћају немачких возова на свима пругама којима је делегација ишла. Дан и ноћ крећу возови са трупама из фронтоне зоне у позадину и из позадине у фронтонску зону. По свој прилици то се врши стална замена дивизија са фронта свежим дивизијама из дубоке позадине.

Чудноватан контраст представља овај фантастично живи, могло би се рећи, бујни вјетри саобраћај и миран нормалан живот на бескрајним пољима која се протежу са обе стране пруге. Сељаци врше, ору, обављају своје сељачке послове. Ништа не потсећа на то да се на отстојању од неколико стотина километара води борба коју још није доживело човечанство.

И још нешто што пада у очи: на свима станицама почез од Лавова, па све до најисточније тачке до које је делегација дошла, виде се хиљаде и хиљаде „урлаубера“ — то су немачки војници који иду на отсуство у отаџбину или који се враћају у своје јединице. Управо је непојмљиво како може војска да бије битку такве јачине, а да у исто време редовно пушта своје во-

области у које су сада продрли болшевици. Нарочито много је било избеглица из Харкова. Свет бежи од болшевизма. Интересантно је шта причају те избеглице: напуштајући место свог становања они су бежали преко простора на којима се скоро и нису виделе немачке трупе. Али затим на отстојању неких десетак или двадесетак километара од тог места наилазили су на нов

ма Врховне команде, која је јављала о великим акцијама чишћења терена од банди. Кроз такав један терен још неочишћен од банди пропутовала је делегација и могла се убедити с једне стране у активност тих банди, а с друге стране у неозбиљност те бандитске делатности. Има локомотива избачених из шина, има вагона који су се преврнули, али све то задржава саобраћај на веома кратко време, на свега неколико сати.

Кажу да се у околини налазе око 5.000 бандита. Код упоређења са величином српске територије, то би значило исто као да на нашој територији оперишу 500 бандита. Због своје малобројности бандити не могу да ометају ни војни саобраћај, ни нормални живот украјинских села и градова. Ти бандити у 90% случајева састоје се од црвених војника пребачених у немачку позадину помоћу авиона. Сасвим мали број појединаца међу становништвом прикључује се овим бандама. То су већином комунисти који су остали у ослобођеним областима ради саботаже, па су сада морали побећи да не буду ухапшени.

Најинтересантније је да се те банде снабдевају искључиво преко аеротранспорта, јер оне раде без икакве везе са становништвом Украјине. Становништво је антикомунистичко и ово чини тај бандитизам страним телом у здравом организму Украјине која се радећи бори за успостављење новог срећнијег живота.

М. Војновић

Претседник владе генерал Недић примио је групу сељака при повратку из Украјине

(Снимак државне пропаганде)

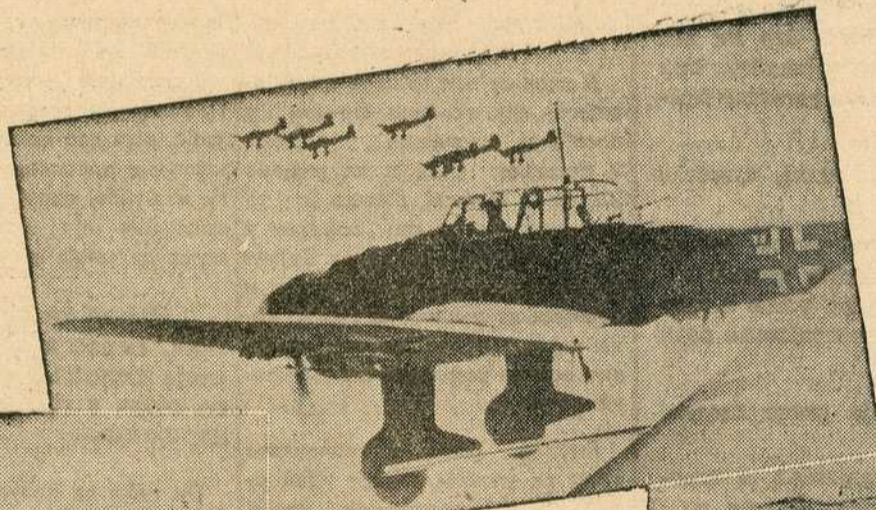
нике на отсуство. Једино што то може да значи — да је војска немачког Рајха толико јака на фронту да не мора ни у часу најтеже битке да прекида нормалан живот трупа.

Ови „урлаубери“ импонују својом дисциплином: масе од хиљада и хиљада војника припадајућих стотинама јединица путују у узорном реду.

Осим ових путника наша делегација видела је и друге путнике — то су избеглице из оних фронт припремљених немачких

група које су биле распоређене за даљу борбу против непријатеља. Из тога се види да се повлачење немачких армија занста врши плански и да болшевици нигде не могу да створе продор, јер свуда наилазе на свеже немачке дивизије.

Наравно, чланови наше делегације видели су и тешкоће рата. Они су прошли кроз једну зону у којој се налазе црвени бандити. О тим зонама читали смо више пута у званичним извештаји-

„Штуке“ у акцији

✱

Лево: руски оклопни воз уништен бомбама које су бациле „Штуке“

Десно: Разорен совјетски бункер

✱

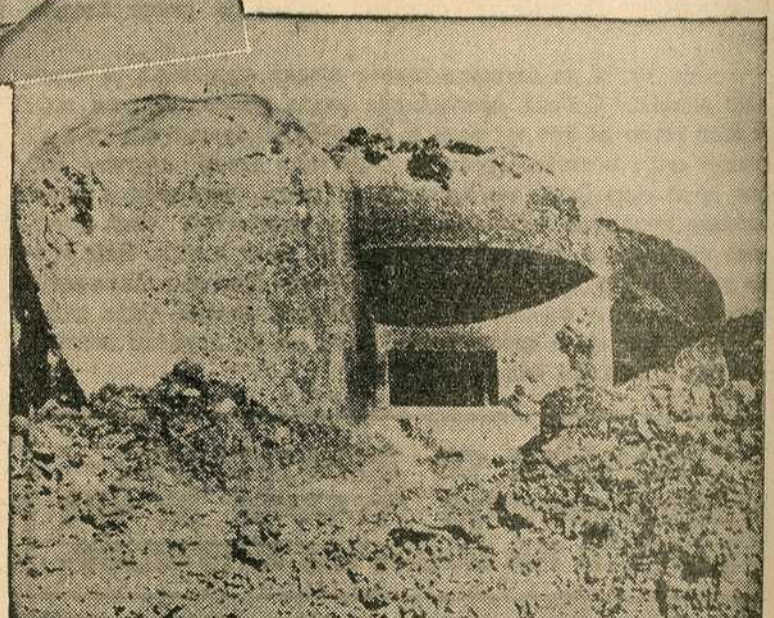
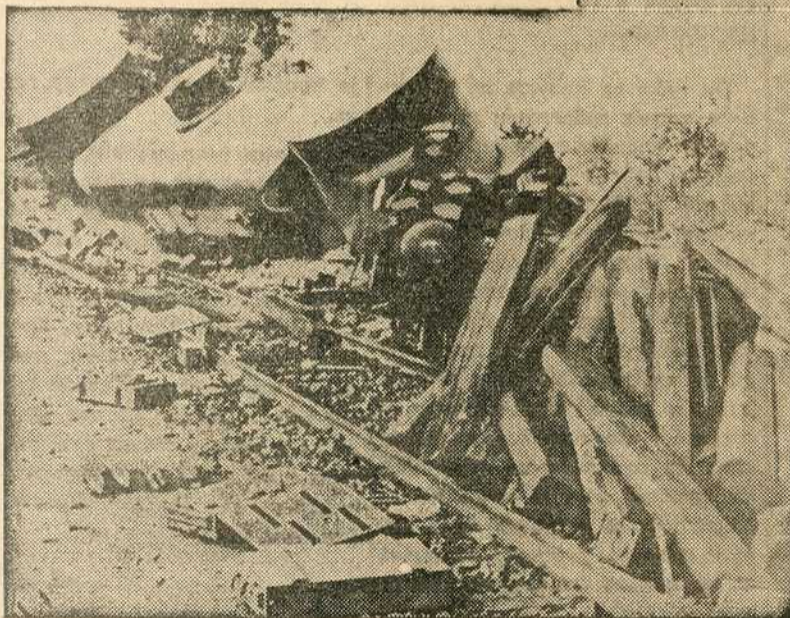
ЕНГЛЕСКА ЖРТВУЈЕ СОВЈЕТИМА СВОЈЕ БАЛКАНСКЕ САВЕЗНИКЕ

Енглеска се бори за своје колонијално царство. Одржати Империју и после рата, једини је циљ британских политичара. У ту сврху Енглези су спремни да жртвују и погаше моралне обавезе својих гаранција које су дали појединим европским државама онда, када су сматрали за корисно да их увуку у ратни пожар. У тренуцима давања гаранција била је угрожена сама Велика Британија. Гаранције су значиле добијање нових савезника који ће лити крв за спас Британије. Данас Енглези сматрају да им острво није директно угрожено. Данас им мали европски народи не требају. Они су одиграли своју улогу. У јеку глобалног рата, по схватању Британаца, није важно да ли ће нестати овај или онај мали народ у Европи.

У четвртој години рата односи Енглеза и Американаца са Совјетима нису били најприснији. Показале су то најбоље конференције у Казабланци и Квебеку, на којима Совјети нису били заступљени ни преко најобичнијих посматрача. Очигледно да је у питањима поратног уређења Европе постојао латентни сукоб Британо-американаца и Совјета.

Да би избегао отварање новог сукоба и погоршање односа са Москвом, Черчил је у својем последњем говору покушао да умири Стаљина пружајући му на политичком пољу концесије. Овде треба нарочито подвући оне пасусе у говору који се односе на проблем Балкана. И најдобронамернијем слушаоцу Черчиловог говора било је очигледно да се овде ради о томе да се Бугарска има да определи према Совјетској Унији, у чију интересну сферу она има да уђе. Ово је један део цене коју Англо-Американци плаћају и дају великодушно Совјетској Унији за њену сарадњу.

(Наставак на 8-ој страни)

КАД СЕ ЗАВЕСА РАЗМАКНЕ

Патње које данашње човечанство преживљава нису случајне, нити су га снашле незаслужено. До овог закључка мора доћи свако, ко је свестан да поред и изнад материјалног светског поретка постоји један виши, духовно-морални поредак. Свако огрешење о њега повлачи за собом поремећаје у видљивом свету и животу.

Материјалистичко схватање света и живота признаје само видљиви свет. У томе је његова основна заблуда. Колико је та заблуда кобна види се по оним недељима, које нам криминална хроника с времена на време открије.

Узмимо само за пример недавно убиство богатог зајечарског индустријалца у Београду. Убише су две девојке, које су, иако још врло младе успеле да потпуно огрезу у материјалистичком схватању. Зато су без стиде биле блуднице, зато су без размишљања постале убице. Што је најстрашније, оне су у своме цинизму онеспособљене за свако кајање.

А зар је он, убијени, био бољи од њих? Иако већ старији човек, он је сматрао да му је све дозвољено само зато што има пара. И ко зна шта се све у току година одиграло у тој гарсонјери у којој је последњу ноћ провео са двама својим наложницама?

Кад би бар случај свог човека, ових двеју девојака и ове гарсонјере био једини! И за њих се не би сазнало да овај трагичан завршетак није размакнуо завесу. Али баш овај завршетак је најубедљивији доказ за тачност нашег горњег тврђења да постоји духовно-морални поредак и да свако огрешење о њега повлачи за собом неминуовну казну.

Величина казне тачно се одмерава према величини греха. Исто бива и са наградом. Свака честитост бива кад тад награђена, као што и ђаво увек дође по своје. Да одиста бива тако, увериће се свако ко је научио да стрпљиво гледа, јер као што је народ исправно рекао: Бог не суди сваке суботе.

Замислите за часак ове две девојке да су оне биле скромне, стидљиве, честите, како су то девојке у српском богобојажљивом народу увек биле! Биле би сигурно једног дана верне жене и срећне мајке. Да је убијени био честит, какви су негдашњи српски домаћини били, сигурно би дочекао дубоку старост, опкољен многобројном унучади.

Ето, зашто ми спасење свога народа видимо у враћању здравим патријархалним и светосавским традицијама нашим. Послушали нас — живе ће; не послушали нас — нема му спаса. Ко има уши нека чује!

ВЕЛИБОР ЈОНИЋ

ЧУДОВИШТА

Ранијих година, пре и после првог светског рата, читали смо у дневним листовима вести о сензационалним криминално-патолошким типовима, тим правим чудовиштима у људском облику. Зверски и садистички злочини тих савршено пропалих створења згражавали су сваког нормалног човека. Такви случајеви су се већином дешавали по великим светским градовима. У пространим и богатим земљама обична је ствар била да какав имућни привредник, индустријалац или трговац, из унутрашњости има у престоници своју гарсонјеру и ту се бећарски проводи кад год дође из своје тескобне и затворене паланке. Ти просечни људи, са још просечнијом памећу и моралом, лако су постижавали компромис између своје савести и својих нагона. Они нису никад могли интуитивно наслутити а још мање аподиктички претпоставити да ће једног дана скупо платити непоштовање моралне норме у породичном и друштвеном животу. Они, јадници, нису никад помишљали да их њихови поступци стално прате, као нераздвајива сенка, и да ће их до гроба пратити, као сенка тело од кога ће се само у гробу раздвојити.

Такав је случај био и у Београду, пре неки дан. Две девојчице, једна од седамнаест а друга од двадесет година, из користољубља су убиле на зверски

начин, оштрим кухињским ножем, једног богатог индустријалца из унутрашњости, који се с њима забављао. Те две бездушне девојке дошле су на ту злочиначку мисао из жеље да постану милионерке и, сунчајући се на дунавској плажи, сковале су до најмањих ситница свој претупни план. За време веселе вечере у троје, једна од њих насула је своје љубавнику морфијум у вино. Чим је индустријалац заспао, био је убијен. Пошто су испретурале све ствари по собама и поделиле новац и драгоцене предмете које су нашле, убице су равнодушно пушиле на тераси, да би до сванућа време прекратиле. Решавале су се да исеку леш на комаде и да га у једном куферу однесу и баце у Дунав, али им се та идеја није учинила изводљива. Да би заврале траг, оставиле су, пре одласка из индустријалчевог стана, цедуљу са натписом да је убиство учињено из политичке освете. Своје кржаве руке, мрље на поду и нож, убице су опрале. Већ у осам часова изјутра, једна од њих била је у радњи где је запослена као продавачица. На њеном лицу нису се могли приметити никакви трагови узбуђења... Све кржаве мрље нису подједнаке. Бар леди Магбет — као што нас Шекспир уверава — није их никад могла са својих руку спрати.

Жалосне последице комунистичке пропаганде

Дунавска плажа и београдски корзо били су летњи расадници порока и разврата за нерадну омладину, наклоњену беспосличењу и лаким уживањима. То су била два геометријска места додирних тачака између полунагог или полуодеведеног мушкиња и женскиња. Било је нечега органски анархичног у тој узајамној привлачности наше упуштене и полу-просвећене младежи. Ти патолошки знаци пали су и странцима у очи. У једном већем месту код нас, једног дана прошле године, све девојчице од петнаест година па на више (било их је преко две стотине) биле су по улицама похватане и у болницу спроведене. Многе су биле заражене венеричним болестима. У самом Београду било је девојака, понајвише студенткиња, које су се обраћале једном познатом гинекологу ради спаса своје девојачке части у случају доцније удабе. Све су биле дефлорисане. Од њихове девојачке чедности остала им је још једино наивна нада да ће им какав вешт хируршки шав моћи бар формално повратити невиност.

Те жалосне појаве биле су прва социјална последица комунистичке пропаганде о слободној љубави међу омладином на универзитету и по гимназијама. Извесна страна литература, потпомогнута филмовима, проповедала

је и плански уобличавала најбазалнији сексуални порок у вишу претставу новог друштвеног идеала. Ранији појмови о љубави,

Поремећеност код омладине

Омладини треба дати образовање које јој може и материјално и морално користити а не допринети да она доцније у животу постане још несрећнијом. Искључиво научно образовање јесте оруђе са два сечива. Свака цивилизација није корисна. Због природне неједнакости међу људима, свако знање може неједнако да делује и да изложи друштво поремећајима природног реда не само у људској заједници него и у хијерархији научних и моралних вредности. Као последице те поремећености, изазивају се код омладине осећаји узнемирености и зависти, недовољства својом судбином и револта против друштвеног поретка. Наука је корисна, јер нас спрема за стварни живот, али може бити и штетна; вера је увек само корисна, и увек неопходна, јер нас навикава да гледамо више нас и развија у нама осећање идеала.

Опадање наших расних особина отпочело је још у прошлом веку, већ после нашег првог додира са западном цивилизацијом.

браку и породици критиковани су и исмејавани као застарели. Настало је ново време, ствара се „нов човек“, рађа се нов свет. Тако се говорило. Све друштвене конвенције, сва правила пристојности, сви морални обзир, сматрани су као несувремени, *изанђали*, и одбацивани су с пронијом. Полни анархизам, марксизам, бољшевички иморализам, сва та разорна учења рушила су морал код омладине и изопачила њене појмове о човеку и смислу живота. Комунизму је био практичан циљ прво разорити породицу, ту основну ћелију људског друштва и најприроднији оквир за физичко одржање и морално васпитање јединке. Изван породичног оквира, деца — нарочито женска — пропадају. На улици њих очекују само лажне проповеди о срећи и циљевима живота. На сваком кораку њих вребају мрачне силе блуда, разврата и покварености.

Јачина воље и чврстина карактера, морални живот, етички идеал, — то су тајни „кључеви среће“. У њима треба тражити највиши закон људског живота. Повреди ли се тај закон, човек *дегенерише* и неизбежно срља у пропаст. Без поштовања тога закона нема за човека среће. Без идеала нема морала. Егоизам, материјализам, безбожништво, морају се код људи — у интересу свих људи — сузбијати. За народ и народне масе вера је најпотребнији насупни хлеб, најмоћније средство, за одржавање моралног живота. Зато је Свети Сава ширио хришћанство међу народом, проповедао, поучавао народ, како треба да живи — ако хоће да живи.

Оно је неосетно расло, док се у овом веку није претворило у процес дегенерисања, нарочито карактеристичног у редовима интелигенције. О том фаталном процесу који је постепено захваћао, брже или спорије, и остале народне слојеве, говорићемо другом приликом. За сад ћемо се ограничити само на једну констатацију.

Западни интернационализам, у свима његовим фазама као и у свима његовим идејним и социјалним облицима, ми смо увек примали и пресађивали у најгорем смислу. То некритичко подражавање западњачком експериментисању рушило је неприметно основе и нашег националног и нашег друштвеног живота, и наших јавних установа и наших породичних традиција, и наше политике и нашег морала. Ми смо прихватили и сматрали као нове и напредне, потпуно прецишћене и утврђене истине: у науци и филозофији — позитивистички сциентизам, агностицизам, материјализам; у социологији и политици — крајњи инди-

видуалистички либерализам у демократским калупима парламентаризма, или крајњи колективистички етатизам у знаку марксизма, комунизма, бољшевизма; у уметности и естетици — шатолашка стремљења до крајности изражена у неуравнотеженим формулама као — футуризам, кубизам, дадаизам.

Отровни плодови

Ми данас беремо отровне плодове те наше нерасудне лаковерности у туђу памет и поведљивости за туђинском пропагандом рушилачких смерова и лажног морала. Свакодневни примери из живота, не само по градовима него и по селима, озбиљно нас опомињу на најхитнију општу дужност и указују нам пут којим треба што пре одлучно поћи.

Кад свратите у село ради набавке намирница, чујете чак и децу од пет година да најпогрдније псују Бога, Богородицу, свеще, цркву. Кад их прекорите, они вам прете каменицама. По сеоским кафанама, у диму и смраду, одрасли дечаци гледају како им се родитељи картају и „кибицујући“ савијају им цигарете. Ако неко стално губи, онда је свака друга реч псовка на Бога и веру.

Народ је упуштен. Неко је крив за то. Дужност према народу није испуњавана, брига о његовој души, о његовом моралном бићу, није вођена. То значи, да ни родитељи, ни свештеник, ни учитељ, ни претставници власти, и уопште, да нико није водио рачуна о омладини, нити обраћао пажњу на њен начин живота, на њено васпитање и образовање, на опасности које јој прете. Ни породица, ни црква, ни школа, ни држава, нису вршиле своју најглавнију функцију: одржавање и јачање моралног здравља у народу.

И онда шта вам вреди да ви своју мушку и женску децу васпитавате и упућујете најправилније, уливајући им најздравије осећање и појмове, кад је средина искварена. Ваше дете не може остати усамљено, изоловано и ограђено „кинеским зидом“ од те средине. Чим изиђе на улицу, пада у ту заражену атмосферу и изложено је сталној опасности да се и само зарази. Дакле, морате се старати, не само о својој деци, него и о средини, и њу лечити и излечити, ако хоћете да спасете своје дете. Не можете и не смете остати равнодушни, мислећи: — Свеједно ми је каква је средина и ако она пропадне главно је да је моје дете морално здраво.

То је исто као и са физичким здрављем у случају епидемија (куге, богиња, тифуса, итд.). Не смете допустити да се оне шире у средини у којој живите, јер и вас могу покосити. Кнез Милосш и гали претци из тога времена, по својој здравој памети, врло нагледно су схватили све те народне потребе и знали су шта им треба радити.

Др М. Спалајковић

**Најлакше је изгубити главу,
кад се мисли туђом памећу.**

Стваралаштво Националне службе за обнову Србије

Националац на раду у Мачви

Национална служба за обнову Србије, која код нас постоји и ради већ скоро две године, дала је досада много позитивних резултата. Поред тога што је окупила српску омладину на једном заједничком послу од опште користи, извела је из запаржености и националног мрака, Национална служба предузела је читав низ великих јавних радова широм целе наше земље. На све стране срећу се вредни омладинци, окупљени у разним четама, како прокопавају канале, граде друмове, крче шуме, приводе бескрајне баруштине култури.

Тамо где треба да се изврше велики мелиорациони радови,

где се граде велики друмови, Национална служба је формирала своје радне групе, од којих свака броји по четири или пет чета, по пет-шест стотина младих. У осталим местима, где су се појавиле потребе за радовима мањег обима и чисто локалног значаја, створене су самосталне чете Националне службе. Таквих чета има скоро у сваком нашем већем месту.

Трећа радна група Националне службе, са своје четири чете, формирана је још прошле године и она се данас налази на извођењу великих мелиорационих радова у Мачви. Прва чета смештена је у Слеччевићу, док су остале три у Дубљу.

Исушење Мачве

Велике и катастрофалне поплаве, које су биле врло честе, каткад и с пролећа и с јесени, наносиле су Мачви огромне штете. Наша целокупна привреда трпела је много због тога, јер је Мачва наша најбогатија житница. Жетвени принос Мачве увек је подбацивао. Тим непрестаним поплавама био је изложен један огроман комплекс најплоднијег земљишта у величини око 42.000 хектара. Кад би се све то земљиште оспособило за обрађивање и привело култури, жетвени принос би се повећао у Мачви за 42 милиона килограма пшенице, ако узмемо да један хектар мачванске земље донесе са једне жетве свега 1.000 килограма.

Да се све то земљиште оспособи за обрађивање, потребно је да се изврше велики радови у Мачви. Један део тих радова већ је обављен још неколико година пре рата, док се остали радови спроводе сада.

Пре рата изграђени су велики насипи дуж Дрине и Саве, на подручју Босутске и Мачванске водне задруге. Овим одбранбеним насипима Мачва је већ била обезбедена од преливања Саве и Дрине. Али, после овога, почеле су се појављивати подземне воде. У мочварно мачванско земљиште вода је подвирала чим је ниво Саве или Дрине био виши од нивоа земљишта у Мачви.

Да би се одстраниле и ове подземне воде, почело се са израдом одводних и гравитационих канала, а исто саврађена је и једна пумпна станица у јачини од 340 коњских снага. Како је ова водопрпка слабог капацитета, то се највећи део земљишта, поплавленог подземним водама, мора

исушивати путем одводних канала.

Прошле године почело се са изградњом једног гравитационог канала, у дужини око 16,5 километара, који има сврху да расте-рети оно подручје које је најближе церском подножју и највише изложено, због ниског нивоа, поплавама услед изливања церских река. Канал је углавном завршен још прошле године. Гравитациони канал скупља све воде из Великог и Малог језера, Беле реке Мутника и спроводи их у Саву. Тако се овим каналом заштићавају села Штитар, Мајур, Слеччевић, Богосавац, Змињак и друга.

У исто време почело се и са просецањем битванског канала за исушење Северне Мачве. Једним делом, овај канал је просечен на старом кориту реке Битве, па се тако променио ток реке у супротном правцу. Битвански канал скупља воду са овог дела Мачве и спроводи је кроз гравитациони канал у Саву.

То су главни радови у Мачви, који изискују доста времена и радне снаге. Али, у целој Мачви врше се и многи други, доста мањи мелиорациони радови. Ту долазе регулације мањих река, израда мање важних канала итд.

РАДОВЕ ИЗВОДЕ ОБВЕЗНИЦИ НАЦИОНАЛНЕ СЛУЖБЕ

Све радове у Мачви данас обављају обвезници Националне службе за обнову Србије. Око 400 младих, регрутованих у Трећој радној групи и око 600 сеоских омладинаца, сврстаних у разним сеоским радним четама,

раде на исушењу Мачве несебично и предано.

Прва чета Треће радне групе, у Слеччевићу, ради на регулацији Беле реке и прокопавању канала. Само у току овога лета прва чета успела је да ископа око 14.000 кубних метара земље, регулишући Белу реку, иако броји свега око 100 обвезника. За неколико месеци рада у овој години Бела река је регулисана у дужини око 1.300 метара.

Друга, трећа и четврта чета Треће радне групе, које се налазе у Дубљу, раде на прокопавању и спајању битванског канала са гравитационим. Ове чете ископале су досада 31.000 кубних метара земље, што значи 2.200 метара канала у дужини.

Све остале мелиорационе радове у Мачви обављају обвезници сеоских радних чета. Обвезнике је регрутовало свако село које се налази на плавном подручју. Свака сеоска радна чета ради само на територији своје општине.

Захваљујући обвезницима Националне службе за обнову Србије, који су и прошле године радили у Мачви, а ове године исушују Мачву искључиво они, до краја ове године треба да се обезбеди од поплава више од половине плавног земљишта. Ка-

хектара плодног земљишта, које је досада пропадало у баруштинама и мочварима. То земљиште биће ослобођено поплава за сва времена.

Дакле, можемо се надати да ће још у току идучег пролећа моћи да се почне са гајењем разних култура у оном делу Мачве који је досада пропадао под водом. Један део земљишта око Штитара, који је исушен још прошле године, засејан је овог пролећа сојом. Ту је соја већ приспела. Из првих резултата види се да је на овом земљишту соја донела одличан принос, па се верује да је мачванско земљиште, нарочито оно што је било непрестано плавлено, најподесније за гајење соје.

НА РАДИЛИШТИМА У МАЧВИ

Обвезници Националне службе у Мачви раде непрестано и марљиво, јер имају пуне руке посла. На сваком кораку треба да се уради понешто, а све то за опште добро и за заједнички интерес.

Док је највећи део обвезника са села, било да су у сеоским радним четама или у групи, који су већ навикнути доста на фи-

вој заједници, да се упознају међусобно сви нови другови и да нестане болова од првих жуђења. Пошто је све то преброђено, од обвезника Националне службе у Мачви створена је једна јака радна јединица, која је уложила све своје младалачке снаге у један велики подухват који ће донети огромне користи нашој приреди.

На радилиштима у Мачви, обвезници Националне службе раде на акорд. Због тога је свака чета подељена још и на неколико мањих група, посебних радних јединица, којима се додељују заједничке деонице. Међу обвезницима створила се тако једна утакмица. Обвезници се такмиче ко ће више и пре да ископа. Али, не дозвољава се ипак претерани рад, јер би у том случају било сигурно и таквих обвезника који би своју деоницу за целу недељу свршили у времену од свега два или три дана. Националној служби није циљ да од српских омладинаца неправилно што већи број одличних кубикаша, него да преваспитавањем кроз рад створи нови тип бољег српског омладинца. **Ј. Б.**

Апел Црвеног крста за нашу децу

Београдски Окружни одбор Црвеног крста упутио је апел свима родољубивим београђанима и београђанкама да се одазову великој сабирној акцији која ће се извршити у Београду до 21. о. м. Циљ акције је да прикупи што више сретстава, да би се помогло нашим најмлађима, нејакој београдској деци.

Десетине хиљада београдских малишана седају свакодневно за столове школских кухиња да поједу топли оброк. Хиљаде њих, чији су родитељи запослени, проводе дан у обдаништима да би се сачували и отргли од штедног утицаја улице, а пред здравственим установама читаве колоне чекају да приме следовање у млеку и млечним производима за болесну децу и за одојчад.

Све те малишане треба збринути, треба им обезбедити бар један топли дневни оброк, а с нама болеснима и најмањим који гутљај млека, да би тако сачували не само њих, већ преко њих и наше будуће генерације, будућност и узданицу нашег народа.

Дужност је сваког београђанина и сваког родољуба да се у времену сабирне акције сети своје обавезе коју има према тој нашој деци. Акција је уређена тако, да ће се повереници и изасланици Црвеног крста обраћати појединцима за помоћу прилозима, а истовремено дужност је сваког оног ко има ма и најмању могућност, да одвоји свој прилог и да га преда Црвеном крсту.

Високо схватање патриотских дужности и социјални смисао који су београђани у свакој прилици показали, свакако да ће и овом приликом доћи до пуног изражаја.

Омладино,

НЕ СЛУШАЈ МАТОРЕ БЕСПОСЛИЧАРЕ, КОЈИ ТЕ ВОДЕ У ПРОПАСТ ЗА РАЧУН ЛОНДОНА И МОСКВЕ!

Група обвезника просеца један канал

(Фото: приватна својина)

да се заврше ова два главна канала у Мачви, и регулација Великог језера и Беле реке, биће завршено око 60% целокупног мелиорационог посла. То значи, на крају ове године биће оспособљено а обрађивање око 24.000

зички рад и то им не пада тешко, онај мањи део градске деце имао је доста муке у првим данима отслужења свога рока. Тре бало је да прође десетину дана, па да се привикну ти обвезници на логорски живот у једној но-

„Остависмо те, мајко“

Заводски лист из Смед. Паланке у своје последњем броју доноси под горњим натписом следећи натпис:

Остависмо те, мајко, напусти смо твоје топле груди, одвојисмо се из твог меког загрљаја, излетесмо из крила твога и пођосмо у свет да тражимо другу мајку. Заборависмо, мајко, на сва добра која си нам учинила, рекоше нам да нам ниси пријатељ, да нам не желиш добра, да нас не водиш добрим путем, да ниси добра мати. Поверовасмо, мајко, клеветата којима те непријатељи твоји и наши обасуше. Пљуну смо на часни лик твој и тога момента изгубисмо очни вид. Поста смо слепи и почесмо лутати по мраку вођени неким нечистим силама. Поведоше нас они преко смраднoг кала, преко страшних баруштина. Идосмо тако даноноћно.

И где, наједном сину муња и обасја нас савловска светлост;

отворише нам се очи, видесмо где смо зашли, видесмо да није добар пут којим смо ишли, и зажелесмо се, мајко, твога нежног загрљаја, зажелесмо се твог материнског тепања и материнских осмеха, зажелесмо се цупкања на криоцу твоје, твога миловања и твојих прекора.

И ево се данас враћамо теби, мајко. Падамо скрушено на колена и склапамо руке, којим се бацисмо на тебе и кличемо теби коју пљуну смо и одгурну смо, кличемо са погуженошћу, са болом због рана које ти ми, твоји синови, нанесмо, кличемо са истинским кајањем: „Опусти нам, мајко!“ Враћамо ти се са покајањем у срцу и молбом за опроштај на уснама. Прими мајко, поклекле синове, који ти се заклинају на верност и који те више неће остављати; прими нас јер смо ми деца твоја, опрости нам јер си добра мати. Враћамо се опет теби, да теби служимо и за тебе живимо.

Тислав Велимировић

БОРЦИ КОЈИ НЕ СЛУЖЕ ОЛОШУ

Још пре 6 јануара 1929 наш партијски живот био је у пуној кризи. Партије више нису биле оно што су некад биле, нису имале ни кохезије ни чврста програма па ни одређена пута. Партијска политика вођена је од ситуације до ситуације, а те ситуације су тако често стваране у најужем кругу партијских главешина, који би успели да похваљају везе са местима од којих су зависиле промене и обрти у развоју до ђаја.

После 6 Јануара, кад се опет, по фаталности ствари, прешло на партијски живот и такозвану парламентарну владавину, партије су биле, у оном свом некадашњем смислу и значају, потпуно докосурене. Старих партијских политичких бораца скоро је сасвим нестало, или су помрли или су се повукли из јавног живота, а на чело партијских, преко ноћи скованих партија, долазили су сасвим нови, декретовани прваци и »политичари«.

У штабове таквих партија и у непосредној околини, на свим важнијим положајима и инстанцијама, из оквира бирачког тела пристизали су и истицали су се обични партијски ђилкоши, букачи, онај политикански олош који није имао ни програма ни уверења нити ма каквог одређенијег погледа на политичка збивања. У таквом стању ствари, свака влада добијала је већину на изборима, јер су режимски ветрови носили бираче као плеву од једног до другог прага владе која је у датом моменту држала власт и сласт у рукама.

У оваквом разришеном, разједеном и корумптном политичко-партијском животу затекла нас је ратна катастрофа. Ни сва безумност једног нама сасвим непотребног рата ни све страховите последице тога рата нису, сасвим природно, могле да преко ноћи преобрате већ годинама устаљени менталитет оног партијско-политичког олоша, који је све ствари политичке посматрао и ценио кроз призму своје најуже себичности и саможивости, а уз то био опортунистичан до крајности, несталан до количности и непоуздан до пословичности. »Јутрос сам га оставио на том месту, говорили су партијски кортеши и прваци, а кад сам увече дошао да га поново видим, више га нисам затекао на том месту; пресалдумио је на другу страну...«

Под окупацијом нема избора и нема политиканских коњукура од унутрашњо-политичких смицалица. Онај партијско-политички олош сад је окренуо своје уши искључиво на збивања изван своје рођене земље, на догађаје споља, и отуда очекује »своје време«. Ништа га се народ не тиче — о судбини народа он ни раније није водио рачуна — и тај олош спреман је да прими и поздравља ма какву солуцију само да му у њој буде места и признања. Он једнако врда, лаже, петља, седи на неколико столица кад је неизвесност, опредељује се за час на другу страну чим му се учини да

та друга страна има изгледа на сигуран успех, и главне његове карактеристике су и даље опортунизам, кукавиштво и потпуна неосређеност у политичком стању.

Овај љигасти, политички сасвим нечасни елемент давао је и даје после рата највише потказивача, ирносберзијанаца, шапачких клеветника и интриганата с једне и позадинских директних и индиректних јатака свим могућим шумским бандитима с друге стране. У толико фрапантних примера у свим нашим местима и срединама могло се утврдити и стално се даде утврдити да појединци из круга тог олоша чак у исто време одржавају и »духовне« и материјалне везе са три сасвим супротне стране.

Колико ратујућих табора толико врста најамништава. Само нема истинске службе сопственом народу јер ти киваљалци знају тачно једну ствар да се српски народ, после катастрофе у коју је запао, налази у стању где више ни за даљу не може допринети за победу једног или другог или трећег ратујућег табора. Као такав њихов рођени народ није за њих ни најмање интересантан па маколико им он, из тактичких разлога, често био на рачунама.

Природно је да тај олош — и његови ситни и његови »угледни« носιοци — понајмање има разумевања за истинску службу оних српских бораца који несебично лају од себе све што могу да би остало што више живих српских глава у овим претешким временцима, природно је да тај олош има највише страсти клевете и мржње према тим истим борцима.

Они који се данас свим својим бићем боре за ствар српског народа, они који стоје непоколебиво на путу спаса који је прокламовао и којим предводи Милан Недић, они који су безусловно за ред и мир у Србији — јер је то предуслов српског опстанка, живота и будућности, који за тај пут и страдају и гину без обзира шта се у свету збива, ти борци својом акцијом и својом жртвом не могу данас лати олошу ни власти ни сласти. А кад би било друкчије и ако би било друкчије од одобравања и хвале олоша зајечала би брда и долине Србије која ће, надајмо се, успети да савлада и овог свога не баш тако малобројног ни невиног противника.

Р. П.

С НАМА БОГ

Не трагај непозван за слабостима свога друга, већ проналази његове добре особине да би га волео и поштовао.

НЕ ДАЈ РЪИ НА СЕ

Пример је најбољи васпитач.

Ласка и издајство иде руку под руку.

Застава наша

Црвено, плаво, бело — застава наша. Српска, народна, рођена. Њу, како се на сунцу Истине и Правде блиста, сачувала је Српска Мајка наша, да и у будуће указује покољењима златне, царске путе, увек света и чиста...

Црвено, плаво, бело — застава наша. Српска, народна. Она се из полетног добровољачког срца развија. Њу, по земљи Србиновој ките дела јуначка, борбом, жртвом и властитом крвљу стечена...

Другови моји мили победно је

свуда носе. Њихове добровољачке деснице црвеној аждаји пркосе...

Јер борба лака не беше: јеврејство, масонерија, комунизам, капитализам, олигархије, плутократије; цела та вешто разграната спрега, мрежа и стега, која је крштена једним именом — ИНТЕРНАЦИОНАЛА — устремила се против вековних српских идеала...

Против светиња наших. Против Светога Саве и Српског Православља.

Против Милоша и Марка. Против Цара Лазе и Војда Карађорђа.

Чујте!

То није варка... Добровољци су дали хероје тврђе од челика и гвозђа.

Црвено, плаво, бело — застава наша. Орошена сузом Јевросиме Мајке. Опевана струном Вишњића Филипа. Сачувана жртвом Ђакон-Авакума. Одбрањена СНАГОМ ДУХА српског добровољца...

Другови моји мили радосно је носе свуда.

Свакако да ни лукави јеврејин ових тренутака не седи скрштених руку. Он са својим слугама, верним вековним другима, безбожним комунистима и бездушним богаташима:

„ПРОКЛЕТЕ ИМ ДУШЕ...!“ на сваком кораку вреба како да на најјевтинији начин поткупи и исиса српску народну муку...

Уместо туђинске лажи, која недужну крв српску тражи, погледајмо заставу нашу — црвено, плаво, бело — како се на благом српском сунцу умилно повија и њише. На њој, златним нискама — САМО СЛОГА СРБИНА СПАСАВА — пише...

Црвено, плаво, бело — ИСТИНА наша. Не лаж, слепа, подла, срамна и кукавна. Не лаж, већ Истина дивна, Божија и света изречена још у Мирослављевом Јеванђељу, у времена давна, али срећом и лепотом славна...

Црвено, плаво, бело — ВЕРА наша. Иста вера она, вера прадедовска, вера јаког духа, вера праисконска, крепила је душе и будила снаге — Србије драге. Вера је то дивна као муња силна. Вера неугасла из срца израсла...

Црвено, плаво, бело — ЉУБАВ наша. Српска љубав, братска, искрена, хришћанска. То је љубав пламна оног дивног тића — српског добровољца Мајке Југовића. То је љубав жарка Косовке Девојке — премиле лепојке...

Црвено, плаво, бело — НАДА наша. Неусахла нада у срећније дане да ће једном кад-тад рујна зора српског, правог братског, договора морати да сване...

Док класје сазрелог жита увелико пада, и сељак журно свој зној руком коси, добровољац српску заставу у вис диже и химну своју пева:

„ВОЈСКА СМЕНЕ НОВУ ЗЕМЉУ НОСИ...“

Живорад Д. Илић, добровољац

Добровољац-заставник
Фотоархив:
Васпитни одсек СДК

ПОХВАЛА ПРЕТСЕДНИКА ВЛАДЕ ХЕРОЈСКИМ ДОБРОВОЉЦИМА

25/26 августа преко ноћи јаке одметничке снаге, по једном Српским плану напале су на посаду браниоца Србије и Српског града и мира у с. Стопање — округ Крушевац.

Храбра одбрана ове посаде одбијајући са пожртвовањем бесне нападе одржала је своје положаје и омогућила пристизање појачања и дефинитивно одбијање и разбијање одметничког напада.

У овој неравној борби једнако су се својом високом српском свешћу и оданашћу Мајци Србији истакли и појединци и целе јединице и својом пожртвованашћу доказали свој високи српски дух и своју високу српску борбену вредност.

Свесни да служе само Србији и за добро Српског народа под својом Српском управом, а не за рачун и под вођством иностранства они су задужили Отаџбину. Захвалан у име Отаџбине на оваквом њихову држању

ПОХВАЉУЈЕМ:

1 — Команданта II батаљона С. Д. Корпуса резервног капетана II класе МАРИСАВА ПЕТРОВИЋА — зато што је по личној иницијативи, по добивеном извештају о нападу на посаду у с. Стопању, одмах пошао са 5. четом у помоћ. Када му је транспортни воз напашао на мину, заустављен и обасут ватром, личним и пожртвованим примером предузео је команду, искрцао делове трупе и напаша одметнике и разбивши их, пробио обруч напада на с. Стопање. Рањен од парчади бомбе није напустио своје људе и руковођење борбе, до завршетка.

2 — Старешине и људство 10 чете III батаљона С. Д. К. који су опкољени са свих страна надмоћном снагом, прихватили јуначку борбу и не чекајући помоћ у току целе ноћи одбили нападе и разбили нападаче.

3 — Старешине и људство 5 чете II батаљона С. Д. К. — који су под кишом бомби и рафала заседа одметника када им је воз заустављен минама пожртвовано и у пуној дисциплини излетели из воза и не обазирјући се на губитке извршили успешно свој задатак.

4 — Команданта III батаљона С. Д. К. капетана II кл. Бранислава Здравковића, командира 12 чете III батаљона С. Д. К. капетана II кл. Карла Кланчника, стрешине и људство 11 и 13 чете III батаљона С. Д. К. који су под изненадним искрцавањем из воза, услед миниране пруге, у примерној дисциплини напали одметничке заседе и својим нападним еланом сломили надмоћнијег противника, разбивши га и ономогућивши му да изведе уништење посаде у Стопањи.

Капетан Кланчник рањен у руку остао је до краја у борби не напуштајући свој задатак и своје људство.

Наредбу ову саопштити свима јединицама С. Д. Корпуса пред

Претседник Српске владе
армиски генерал,
МИЛАН Ђ. НЕДИЋ, с. р.

ОМЛАДИНА СУТРА

„НАШИ ШУМЦИ“

Скупо и прескупо је наш народ платио своју двадесеттворогодишњу заблуду.

Није још много требало па да злокобна совуљага открешти свој зов смрти над изранављеним и полумртвим телом народним.

Али, у смени омладине, у којој је једино лежала животна снага народа, а коју је диктовао неумитни закон опстанка народног, српски народ је нашао своје спасење. У смени, у којој је Божјом промишљу, као и увек у најтежим часовима живота нашега народа, омладина под знаком самопрегора и мучеништва принела свесно и са радошћу своју младост на жртвеник у народном Храму. У смени, у којој је, најзад, омладина која је спасла земљу и народ, смењујући омладину која је упропастила земљу и народ, примила на себе не само да оправда свој народ пред јучерашњицом и данашњицом, већ и да на-

рода, та је полетна, револуционарна активност омладине од основнога значаја. Без ње, без тога незадовољства младих против устајалости старих, човечанство би остало у месту, остало непомично, остало вечито оковано у садашњости. Омладина је мерило развоја и напретка, мерило снаге човечанства да из садашњости пређе у будућност.

Али, и опет, полетну и револуционарну активност омладини не могу дати либерализам и капитализам, који је одбацују од сунцу, те стога ни народу, ко себе, који јој не дају места на јим владају, не могу дати будућност. Либерализам и капитализам могу само — као што су и учинили код нас — да омладину баце у наручје свим оним мрачним силама, које иду за уништавањем свега, за убијањем људскога у људима и које омладину, најподлијим и најбезочнијим лажима, одвајају од помисли на најсветију дужност

исто тако разорни и убитачни по живот народа, као и мржња демократско-партизанска.

И да ће народ тек онда моћи сам из своје снаге створити себи своје народно сутра када се цео, у снажном целинском таласу слије уједно и свесно, сложено и одлучно коракне у своје сутра.

* * *

Стара Европа, са свим својим лажним и изживелим филозофијама и религијама, оличеним у вековним животним супротностима: разврату и глади, сјају и беди, победама и поразима, тиранији и анархији, хаосу, крили и рушењу, — незадрживо пропада. У новој европској заједници и наш народ ће добити место које му припада због вечног, позитивног, стваралачког, божанског духа, којим је његова историја била пуна и препуна:

духа, који га је кроз толика велика страдања и искушења сачувао и увек обнављао његову снагу;

духа, који је по својој изражајности на свима плановима народног живота давао увек доказа своје светле и моћне снаге;

духа, који је наилазио у својој даљој и блиској прошлости на признања осталих народа.

А нова омладина народна, васкрсавајући га у свој величини и сјају своје, даће доказа да је народ српски достојан да буде члан нове европске заједнице — и то као народ будућности.

дине сутра бити:

Зато ће и живот наше омладине и силовит — као с пролећа набујали планински потоци;

расцветан и распеван — као најлепши дани пролећа;

светао и чист — као прво рађање сунца које доноси дан, као

Кожа нам се не дере, месо нам се не једе, ако још образа немамо шта имамо

роду и себи изгради, — боље, лепше и светлије сутра.

Управо, нова омладина Србије, — и она која је пожртвовано учествовала у уништавању и чишћењу смрадног друштвеног талого завјеног црвеним заставама, и она која са ашовом на рамену учествује на подизању и обнављању своје земље, — у својој борби хоће да истраје све докле:

док не уништи и последње легло заразе и смрти;

док земљи својој и народу својем не обезбеди потпуни ред и мир, у којима ће опет као у старим, добрим и јуначким данима народа одјекивати песма вредних жетелаца и умилни звуци пастирских двојница;

док сунце истине и правде опет не обасја несретну и крваву грудну нашу;

док не васкрсне истински народни дух, који нас је путем славе водио;

док народ свој не врати старој слави и величини и обезбеди му сретнију и светлију будућност.

* * *

Из либералистичке и капиталистичке полупрошлости омладина тежи по природи својој у будућност. Она види и осећа сву неправду и сву нискост, на којој је та прошлост саградила свој систем, и она хоће да се из једног отровног, блаћавог, гњилог времена најзад уђе у ново.

Омладина мора да осећа у себи незадовољство са старим, мора желети ново, мора бити у стању да се за то ново залажи свим снагама, свом одлучношћу свога одушевљења, неоптерећеног „обзирима и разложношћу“ којом се одева неактивност оних, што су дошли до свога хлеба и осигурали своју удобну егзистенцију. За природни ток људске историје, историје људскога духа, а наполе и нарочито историје и духа нашега

коју баш она има: развијање националних снага, напора за стварање снажне, националне, правичне народне заједнице.

И зато је нова омладина Србије решена да раскрсти и са једнима и са другима.

Свесна тога да су узроци данашњег народног пада не само спољашњи и материјални, већ поглавито унутрашњи, дубоки, духовно-морални, она жели да се ослободи свих оних:

који су од народног извора створили каљугу лажи, подвала, отимачина, пљачке, афера;

који су част нашега народа окаљали;

који су неморалним поступцима отворили живу рану моралне кризе;

Ласка и издајство иду руку под руку

који су пировали у изобиљу и, пливајући у срамно стеченом богатству, скривали разним и многобројним пороцима народно биће;

који су корупцију истицали као врховни закон свога битицања, а служење страном капиталу — сматрали као једино решење и најбољи мелем за сва двадесеттворогодишња болна социјално-економска питања.

Омладина ће стајати на бранику своје Отаџбине од свих оних:

који проповедају рушилачки бес и уништење вековних народних традиција и светиња;

који су желели да лице једног мученичког и јуначког народа покрију маском која није створена за њега, да га нагнају да крене утрвеним путем једног злочинца и да га стромаглаве у јеврејско црвено језеро, у коме би заједно са својим именом и целим бићем потонуо занавек.

Нова омладина је схватила да су класна борба и класна мржња

јутарња роса на тек озеленелим ливадама и пропланцима;

бујан и плодан — као хлебно класје по богатим и прелепим равницама и долинама наше родне груде — нападене али вечито живе Србије.

Н. Радуловић

шта раде и њиме се занимају

Ухваћени списи у последње време код појединих шумских бандита и по њиховим скривштима казују више него ма што друго ко су шумски „ослободиоци“, како живе, чиме се баве и занимају.

Ево неколико одломака из ухваћене торбе шумаца:

ПЉАЧКЕ И СИЛОВАЊА

Командант једне Д. М. „бригаде“ у свом извештају, поред осталог, саопштава:

„Акција Драже Михајловића код народа овог краја у многоме је изгубила подршку и го ради тога што су четници у многим случајевима упадали у куће, вршили терор над сељацима, терајући их да дају храну и намирнице, а често пута силујући им жене и девојке...“

Из више других извештаја и наредби такође се види да бандити у разним крајевима врше насилна одузимања хране из сељачких домова, а до истог долазе и помоћу најобичније преваре или уцене. Често издају сељацима домаћинима наређења да им се за ручак или вечеру спреми од хране то и то, и онда им се каже где да им то буде спремно и у које доба.

Једна наредба лично Д. М., између осталог, каже:

...„Забранити лутање и прикупљање хране без одобрења и браће воћа...“

СПЛЕТКЕ И УТИЦАЈ ЖЕНА

Концепт једне наредбе Д. М. гласи:

„Приметио сам код старешина и војника, који се сада налазе у реону корпуса, следеће негативне особине: врло слабо чување тајности, изношење свих ситуација из унутрашњег живота јединица и нашега рада, критиковање појединих старешина, оговарање и сплетке, свађе. Појединци дозвољавају да грађанска лица, па чак и жене, утичу на њихове одлуке...“

„ПРИНОВА“ И „УЗВИШЕНО КУМЧЕ“

У дражиновском листу Глас Цера (бр. 21 од 1943) „коман-

дант“ Драг. С. Рачић у једном напису, поред осталог, пише:

...„Размишљам и искрено сам узбуђен: Ех, што нисам толико моћан, да све неваљалце згазим, да их једним ударом смлатим.

У оваквом расположењу, затиче ме ордонанс: Доноси писмо од Боре. Већ сама адреса изазива ми осмех: „КОМАНДАНТУ ШУМА И ПЛАНИНА“. Отварам га и читам:

„Многопоштовани господине капетане, сматрам за дужност да Вас известим, да сам у чети добио ПРИНОВУ: Аци Малчевском — Русу, ождребила се кобила. Ждребе је мушко. Синоћ враћајући се од Вас навратим у штабу да видим, има ли хране за стоку, и тад опазих да се кобила ждреби. Одмах сам се решио да предузмем на се улогу КУМА. Рекох: ако буде мушко, зваће се МИШКО, а ако буде женско, онда МИЛКА. На тај начин сам се ородио са „каљегом“.

У част НОВОРОЂЕНЧЕТА, мога узвишеног КУМЧЕТА, јутрос смо попили пола литра грејане ракије. Луне је био бабица, док је Бојичић држао фењер. Као КУМ, ја Вас позивам на ЧАСТ, то јест, опет на варену ракију са шећером.

Надам се, да ћете се одазвати моме позиву, јер је УВЕЂАНО БРОЈНО СТАЊЕ НАШЕГ ОДРЕДА. У чети смо сви врло весели, пошто смо се уверили, да БОГ није на нас заборавио. У последње време, неки су нам другови умакли, али ето. Бог нам надокнађује, што је изгубљено. ОН НАС ЈОШ ЈЕДИНИ РАЗУМЕ И ИДЕ НАМ НА РУКУ.

Много ћемо се радовати, ако у овоме нашем веселу и Ви узмете учешћа. Очекујући Вас на част, поздравља — Вас — ПОТПОРУЧНИК БОРА П. ТЕОДОРОВИЋ.

Забринуте за судбину свога народа, шумски „ослободиоци“ ипак стижу да кумују ждребадима те да о том пишу. Али ко му зна да ли би и то ишло без „варене ракије са шећером“?

Енглеска жртвује Совјетима своје Балканске савезнике

(Наставак са 4-те стране)

Веома су значајне његове речи о повратку југословенског и грчког краља у њихове земље. Черчил је рекао да ће се ови вратити у земљу тек пошто их „њихови народи слободним избором позову“. Оваква једна стилизација самим је у духу московске политике. Совјети су против династија, а нарочито династија у оним земљама које они сматрају за своју искључиву и неоспорну сферу.

После овог Черчиловог говора свет је сазнао какву је судбину Британија наменила краљевима.

Таква изгледа правда за коју се Енглеска бори.

Енглези у име „слободе“ предају Балкан бољшевицима. Они су за слободан избор народа на Балкану. Али, они нису за слободан избор у својим колонијама, које су свакако подложније утицају комунизма од балканских народа. Тамо треба оперисати другим фразама. У Черчиловом речнику појам „слобода“ врло је растељив. Оно што се на једној страни сматра сло-

дом, на другој је то удар Империји, а кад се ради о Империји, онда престају ове речи.

У сваком случају, Черчила не треба да море бриге о томе, каква ће бити судбина балканских земаља. Оне саме се брину за ту судбину. Оне су се већ изјасниле и везале су свој опстанак за судбину Европског фронта, за судбину Европе. Балкански народи немају шта да бирају. Они су изабрали свој пут реда и мира, и у томе их неће спречити ни Енглеска ни њен савезник Совјетска Унија.

Успеси нашеј привредној подмлатки

У павиљону на Калемегдану отворена је једна ретка изложба, организована од стране Српске заједнице рада, посвећена нашем привредном подмлатку.

Успех који је изложба показала служи на част нашој младој радној генерацији и показује озбиљан пут прилежног рада којим је та генерација пошла од својих најмлађих дана. На изложби су заступљени радови ученика и ученица многобројних занатских школа, установа, течајева, фабричких и занатских предузећа из Београда, Ниша, Крагујевца, Лесковца, Краљева, Великог Бечкереча, Вршца и Кикинде.

ВЕК ТЕХНИКЕ И МЕХАНИКЕ

Данашњи век може се назвати веком највећег полета технике и механике. Наша најмлађа генерација схватила је с једне стране дух времена, а с друге стране уложила у свој рад максимум напора, прилежности, љубави, разумевања и сопствене иницијативе.

Челик преовлађује. Радови наших омладинаца у челику просто задивљују. Од најситнијих шrafoва, до најпрецизнијих делова машина и мотора и компликованих алата израдили су наши омладинци големом руком, таквом прецизношћу да ни у чему не заостају за најсавршенијом машинском израдом.

Два ученика Мушке занатске школе београдске Дирекције трамваја и осветљења са пуно поноса објашњавају посетиоцима поједине изложене предмете и упућују их у технику рада и израде. Резултати које је та школа показала заиста су изванредни. У њу се примају питомци који су завршили најмање два разреда гимназије, а у току трогодишњег школовања стичу стручно и практично знање чије нам резултате ова изложба најбоље посведочава.

Исто тако изванредан успех показао је четворомесечни течај Индустрије мотора у Раковици. Одељак ове изложбе приказује нам стручно образовање питомаца и износи неколико радова обављених ретком прецизношћу и прилежношћу.

ВАЗДУХОПЛОВСТВО

Данашњи век је исто тако век авијације. На том пољу изложбеном двораном доминира један ванредно успешни модел ваздушне једрилице, рад једног столарског ученика. Сам модел успео је да се одржи у ваздуху 8 минута.

Друга грана у којој су ученици показали особит успех је столарство. Многи делови намештаја и модели, поред прецизне и савесне израде, показују изванредан и заиста уметнички укус у линијама и бојама.

Врло лепа резултати постигнута су и у другим гранама радности, што доказују многобројни предмети и модели из стакларске, лимарске, обућарске, књиговезачке, резбарске, четкарске, фотографске и осталих струка.

Пољопривредне справе заинтересовале су многе наше омладинце. Изложени су успешни модели модерних плугова, тријера и осталих пољопривредних справа и алата.

Занатска школа у Вршцу истиче се врло успешним дрвеним конструкцијама, међу којима најви-

својој финоћи, укусу и смислу за примену.

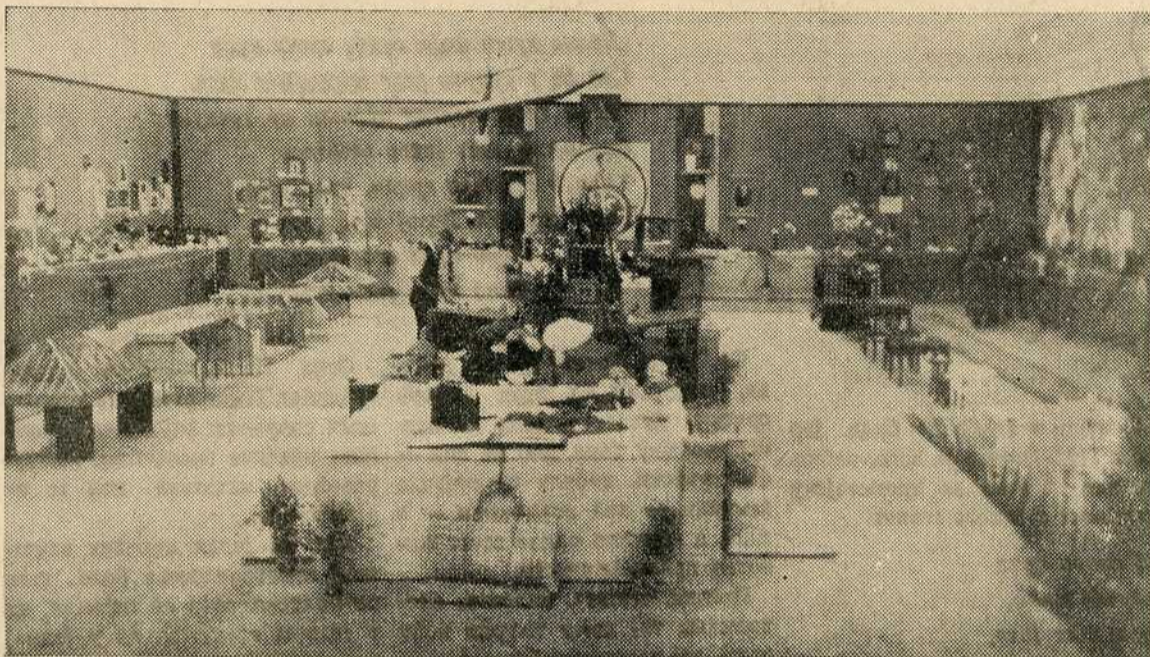
Женска омладина показала је исто тако лепе успехе у кројењу, шивењу и плетењу.

Часове слободног времена данашња радничка омладина проводи ретко у уличном беспослицењу. Ти часови, поред телесног

где ће тај таленат имати прилике и могућности да се развије и дође до изражаја.

ДЕЛАТНОСТ С.З.Р.

Ова прва земаљска изложба ове врсте, посвећена нашем привредном подмлатку, несумњиво

Централни део изложбе

(Фото: Српски народ)

ше пада у очи особито успешна конструкција једног дрвеног моста.

Нарочиту пажњу заслужује одељак посвећен Дому малолетника из Београда. Велики број омладинаца који су отети злочинном утицају улице и упућени у Дом на поправку, не губе узалудно своје време, већ тамо уче многе корисне занате, да би једног дана постали вредни и корисни чланови друштва. Заступљени су њихови успешни радови из столарске, обућарске, кројачке, књиговезачке, штампарске и плетарске струке.

ЖЕНСКА ОМЛАДИНА

Поред радова мушке привредне омладине, изложени су и радови женске омладине из занатских школа, установа и предузећа. Женска омладина истакла се нарочито у везу. Наши тако богати народни мотиви нашли су не само своју примену, него су оплемењени и доведени до утанчаности. Везови који су из вредних руку наших младих радница дошли на изложбу, представљају права изненађења по

вежбања и слушања корисних предавања, посвећују се слободној радности. Један одељак садржи те радове. Ту се налазе на првом месту врло укусно израђене играчке, затим слике, модели, чак и вајарски радови. Нарочити сликарски дар показао је један петнаестогодишњи посла-

задовољава у сваком погледу и посведочава велику вољу и љубав за рад код наше радничке омладине, пружајући нам тиме гаранцију да ће нове генерације уложити своје способности не у рушењу, већ у подизању и напретку наше земље и нашег народа.

И један део са изложбе

(Фото: Српски народ)

стичарски помоћник, Никола Ристић. У часовима слободног времена он је кришом сликао. Те почетничке слике, по уверењу стручњака, откривају један млад таленат и Српска заједница рада уписала је дечака у Академију за примењену уметност,

У засебном одељењу изложбе приказана је графиконима и фотографијама организација и садашња делатност Српске заједнице рада која је, са Претседником генералом Недићем на челу, преузела тежак али племенит задатак духовног подизања, материјалног обезбеђења, стручног образовања и националног васпитања нашег радничког staleжа.

Посвећивање највеће пажње радничкој омладини је велика дужност наше садашњости и залога наше боље будућности.

Пољопривредни радови у месецу септембру

НА ДОМУ

Довршавај започете грађевинске радове. Припремај семе за јесењу сетву и испитуј његову клијавост. Семе пре сетве тријериши и запраши церетаном или којим другим сретством. Припреми справе потребне за обраду земље и за сетву озимих усева. Оправи и припреми сушилице за шљиве, дрва и остало што је потребно, те отпочни сушењем.

КОД СТОКЕ И ЖИВИНЕ

Стоку правилно храни и негуј као и у прошлим месецима. Живину храни обилније, да би добила више перја и да би боље носила у току зиме. Нови кукуруз немој да дајеш живини, јер ће од њега да угине.

НА ЊИВИ, ЛИВАДИ И ПАШЊАКУ

Вади, прибирај и смештај кромпир у одаје које су слабо осветљене, а у којима има довољно промаје. Бери кукуруз, суши га ако није потпуно сазрео и смештај га у кош. Сеци кукурузовину, везуј је у снопове и садевај у купе, или сеткај и мешај са зеленом храном и пуни сило-јаме. Сеј озими грашак и граорицу у мешавини са озимим овсом или пшеницом. Сеј озими лан. Коси и скупљај отаву, луцерку и детелину.

У ПОВРТЊАКУ

Праши и заливај поврће ако је потребно. Прибирај семе од зрелих плодова. Од зрелог парадајза кувај сокове и пекмеж, а сувишне количине уновчавај. Доврши сетву спанаћа, салате, озимог грашка. Сади лукове и јагоде.

У ВОЋЊАКУ И РАСАДНИКУ

Доврши каламљење воћних младница у растилу. Спремај земљу, размаравај и копај јаме за саћење воћака, а наручуј потребне саднице. Зрело воће бери и оно које се може чувати смештај у подесне одаје, а остало уновчавај, суши или кувај. Прикупи семе оних воћака које ниси раније прикупио, припреми земљу за сетву семена или, ако ћеш га сејати у пролеће, припреми све што је потребно за стратификовање.

У ВИНОГРАДУ И ПОДРУМУ

Припреми винске судове, потребне справе и алате (бургундске враћеве, калиум метабисулфит и др.) за бербу и прераду гроздја. Пери, запаруј и сумпориси винску бурад, бачве и каце. Испитуј количину шећера у гроздју и почни бербу кад гроздје буде потпуно зрело. Полрвм окречи, опери и дезинфикуј пазљивом сумпора.

НА ПЧЕЛАРНИКУ

Прегледај кошнице и вади сувишне количине меда. Лета сузи и припреми потребан материјал за узимљавање пчела.

Браћо сељаци,
Одупирите се свима сретстви-
ма „шумским“ који слушају
наређења из Лондона и Москве.

СРПСКА МИСАО У СТИХУ

ШЕЗДЕСЕТ
ГОДИНА
СИМЕ
ПАНДУРОВИЋАСима Панду-
ровић(Цртеж: Н. Бе-
шевић)

За љубитеље књижевности, за поштоваоце књижевника, шездесети рођендан Симе Пандуровића је леп, озбиљан тренутак. И тако и треба да буде, јер Сима Пандуровић је лепо, озбиљно име везано за прометејску прошлост српскога стиха:

„Што је гушћа тама што около пада
И што сунце теже своје зраке шаље,
Несноснији што је сав овај свет јада,
Ја јасније видим и ја видим даље“.

Као ретко ко Пандуровић је знао и умео да мисли, да осећа, да се изрази кратко и јасно, да том изразном озбиљношћу још првом својом збирком стане у ред првих лиричара: као ретко ко умео је и знао да стане на браних такозваног мисаоног срца, да у речима склоним галами слуша само стваралачку савест, да тој стваралачкој савести у потпуности потчини своју естетичку визију, да треперењем пунопарне зрелине обична људска расположења диже до висине песничких усхићења — укратко, знао је и умео да као ретко и саму филозофију учини слухкињом поезије:

„Кажу да у овим кошмарима јада,
У животу нашем, у „долини плача“,
Сваки бољи полет неминовно страда,
Сваку радост беда уништења јача,
И да срећа гине од свемоћног мача
Судбине што гордо, неумитно влада.
Па ипак је горе кад у тужној мени
Времена, што хладно, без милости лети,
Наша душа нема чега да се сети,
Ни да каже себи: оплачи, помени
Прошлост што упркос свему беше пуна,
Лепа као небо сањаног света,
Мада сада лежи ко опала круна
Мирисног, и драгог, и пролазног цвета“...

(Фрагмент)

Са Симом Пандуровићем српски песник већ је толико овладао благогласјем језика, да се као од шале сналазио у такозваним вишим навикама филозофског стихостварања.

*
*
*

Међу српским живим песницима Пандуровић је по школовању први српски песник — чист филозоф.

Размишљао је, не само певао.

Размишљао је и прозом, као песник обдарен звучним простором школована разума, и читаве две књиге, са преко 600 страна, посветио је, радено и савесно, на изглед врло скромној речи — лепом:

„Велика, интегрална дела поезије и уметности личе свемиру, јер она то и јесу: она се никад не познају довољно и исцрпно, и гледана кроз лупу критицизма, она постају све компликованија, шира

и дубља; отварају нове хоризонте, постају све диференциранија, жива и велика ризница сазнања и живота“.

И као што је стари Платон, над младоносним руменима крепка живота, бледу науку о лепом сматрао за саму лепоту, тако је и зрели Пандуровић, над рујним пољима животних божура, криноликке огледе, криноликке критике своје сматрао за обрасце научне естетике, научне етикете:

„Није ли онда оправдано мишљење да је људско друштво непоправљиво, и да је, вероватно, количина светскога зла, која се само трансформира, уствари увек иста, као и количина материје или енергије у космосу, као што тврде научници“.

Са Симом Пандуровићем, српски естетика — теоретичар, и поред зналачки изражене вере да је напредак интеграције истовремено и напредак поетизације, остојао је, ето, туробан, мал те не — неестетичан.

Али, тај по струци чисти филозоф, свој чисти лиризам, своју песничку правоваљаност, посведочио је давно, још пре 35 година, још збирком *Посмртне почасти*, још онда када је природу твари неисправно једначио са природом свога духа, још онда када је муклим добошем смрти китњасто проповедао, и неки нагон смрти — још онда када је лични раскол сматрао за судбински бол:

„Бедна душо моја, судбу своју вуци
Све до у сумрак свог последњег часа.
Редом твоји златни прошли су тренуци;
Сећања на њих једва заталаса
Тихо и скромно груди, куда пада
Мора живота. Певај зато сада
Само мрак свог јада,
Само мрак свог јада“.

Са Симом Пандуровићем, некада, почетком XX века, напори српских интелектуалаца на преиспољавању бола, ако не вид — филозофски, добили су појачан књишки — вид антолошки — а сада, и времено оцило своје животне правоваљаности.

Песник, есејист, новинар, преводилац, тај дању тмурни ноћу орни, тај васколики београђанин, исправно се понео против плитке душевности, против нељудске самодовољности, и ллетом увек и само враних речи, нашироко цртајући бол, сјајно оцртао — сумор.

Али, сумор је само гар.
Бол — жар.

„Небо тешко ко олово, као живог,
Притисло је што сам воло, снове моје,
И демони магле, ума, црни стоје,
— Оставте ми снове моје, црни ђивот.
Оставте ме ту, без свести, само с њима.
— О, докле ће горко тако киша лити?
Зар да оде живот цео ко прам дима?
Оставте ме. — Ја ћу радо кретен бити“.

Са Симом Пандуровићем катедра поружњавања утисака за

длаку је избегла мастодонски пад у исконо ружно неодговорних естета, неисправно назив ко-ме је дат — песимизам.

*
*
*

Први Војислав, други Ракић — Пандуровић је трећи београђанин, који је српски стих учинио зрелим, једрим, јасним, красним, благогласним.

Јер, реч мања од макова зрна — бол, није Пандуровићу створила ореол, већ читава река речитости, трајна мелосна фикција — версификација.

Велики версификатори су рекли своје.

Велики лирици тек и тај да дођу. Велика српска лирика, као стрмни усев, класјем на висини кореном у низини, таласаће се пловним валима — ми, не газним и прегазним вододеринама — ја.

Необдарен даром времене, целинске прозирности, Пандуровић је ванредном стихотевношћу, каква се ретко и на страни чује, српској лирици подарио занос раскошне увежбаности, раскошне спољашности, која је снагом звездано кићена плашта, ноћу крила умног баханта сабазора, дању професора сумора:

Са Симом Пандуровићем протекло је четрдесет година величине али и таштине српске прометејске версификације, плодови чији баш сада су на проби времена оцила, право једино које има да даје називе утеха или називе играчке — пдачке.

Судбина

Због дубоког немира моје душе
Ја нисам своје уживао дане
У младости, к'о ни сад, кад се гране
Мог живота полако, тихо суше.

И онда, кад је још заносно сјала
Младост и љубав, и полет, и снага,
На моју радост, задовољства драга
Нека је чудна сенка увек пала.

У пролеће свих нада, свију снова,
У пролеће кад цвета прво цвеће,
Глед'о сам да се један облак креће
Увек над вртом младости и снова.

У љубави и срећи раног доба
Мислио сам на мржњу овог света,
У младости — на дане близу гроба,
У радости — на тугу старих лета.
Сад, кад је старост близу мога срца,
Кад мије пада по сновима, коси,
Моја ме мис'о опет чудно носи
Младости, за којом душа тужно грца.

Некад је сенка старости падала
На моју младост, чисту срећу моју,
Док сад прошла младост баца сенку своју,
Да би ми старост тугу задала.

И зато, ваљда, увек волим дане
Кад облаци бели плавим небом плове
И бацају сенке на долине ове
Немира и суза; кад зелене гране

Љуљане ветром немиром прозборе
О таштини свију нада, свију моћи,
Кад се чудни ветри у шумама хоре
Хоровима страшним свих дужова ноћи;

Када моћни оркан тешко море љуља,
Кад облаци грме испод чеба плава;
Кад бунтовни поклич узрујаних руља
Прети падом греха, насиља и глава.

Јер у том немиру природе и неба
И немир се моје душе јасно зрца;
Јер са сваком буном осећам да треба
Поћи с буном тешко рањенога срца.

И слутим судбину једног чудног дана,
Када ће, у бури што се свуда шири,
Моје срце с болом својих старих рана
И немиром вечним — вечно да се смири.

Из збирке: Дани и Ноћи

О ДЕМОКРАТИЈИ

Један мали покушај анализе

ИЦ

Написао Живојин М. Перић, проф. универзитета у пензији

Међу заблудама индивидуалистичке демократије налази се и њено схватање о слободи које је не мање било судбоносно по мир и ред у свету па, дакле, и за културу и напредак Човечанства. Та заблуда Демократије састојала се најпре у томе да је слобода била, као и још нека друга права човека, једно природно право. Слобода човекова била је, по Демократији, један природни закон онако исто као материални појави у простору и времену, н.пр. тежа, формула воде (Н₂О), Архимедов закон о специфичкој тежини, Питагорино Правило (квадрат хипотенузе једнак је збиру квадрата оба катета), или 2rπ (формула круга), и т.д. Све је то исто са слободом и слобода исто са тим.

Међутим, ако нешто не постоји у природи, то је баш слобода. Природа, универзум, то је један систем а у систему, као и у механизму, све се креће и дешава по једној вишој и јачој вољи и никоме и ничему није остављена слобода самоопредељивања: иначе место система имали бисмо у свету хаос — антитезу, антипод, система. Слобода то је хаос, а хаос то је слобода. Систем је неслобода одн. неслобода је систем. По Лапласу, свет је најпре био хаос — слобода — и тек је доцније постао систем и као такав оспособио се за усавршавање: усавршавање то је, дакле, нешто противно идеји слободе, противно идеји хаоса. По Библији, Бог је створио свет за шест дана из Ничега, а то значи опет из хаоса. Јер хаос и Ништа јесу синоними т.ј. слобода, како су је схватили француски Енциклопедисти из

XVIII. Века, идејни аутори Велике француске револуције (1789. год.), као и Револуције Северо-Америчке (1775.—1778.: у овом смислу Е. Boutmy у својој полемиси са G. Jellinek-ом), у самој ствари је социјални хаос т.ј. ништа. Довољно је бацити један поглед са земље горе па се уверити како нема слободе, н.пр., у нашем планетарном систему планете се крећу око сунца по једном закону (Њутнов, Newton, Закон гравитације) и ритму који искључују њихову слободу. Стари астрономи говорили су: погледајте на Небо па пренесите то на Земљу, другим речима пренесите одозго на Земљу систем, ред и мир и тиме ћете се укључити у општи механизам Космоса и бићете савршенији и срећнији.

Идеја слободе метнула би човека, друштво и Човечанство на маргину Света, издвојила би их из њега и ставила би их изван Бога и Његових закона и од њих начинила хаос то јест свет демона. Човечанство је патило и пати зато што је мислило и мисли да је слободно. Чувени бечки хирург Билрот дефинисао је здравље човеково као хармонију између човека и Универзума, те отуда оно задовољство које човеку пружа здравље, а болест као прекид те хармоније за коју је везан бол и трпљење. Велики немачки лекар Парацелзус (рођен у Einsiedeln-у, Швајцарска, 1493.—1541.) поставио је правило да медицина мора човека да сматра као део опште природне целине и да као са таквим, када је реч о здрављу и болести, рачуна и поступа.

може нешто бити добро по целину а рђаво по њене делове док може, обрнуто, да једном, делу целине, појединцу, буде корисно а не и целини, друштву одн. држави). Што мора да се, на првом месту, има у виду то је целина, друштво, држава, као једно (колективно) биће које је више, изнад, човека, од њега савршеније, духовније, и отуда ближе Богу, и кроз уздицање тога бића, друштва, државе, издижу се и његови делови, људи, и све се, и они, више и више одуховљавају (спиритуализирају). Док Индивидуалистичка Демократија, стављањем појединца, благодарје својој почетној заблуди о слободи, на прво место и изнад друштва, ово раствара, разједа (као каква киселина) и тим његовим атомизирањем онемогућава међу појединцима осећање узајамности (солидаризма), тога, можемо да кажемо, предсобља хришћанског алтруизма и, на тај начин, смета њиховом одуховљавању. А када се овоме дода још либера-

листичка доктрина те Демократије у Економији (laisser-passer и, специјално, онај позив на појединце: „Enrichissez-Vous!“: „Богатите се!“), онда се лако увиђа колико је исти друштвени систем допринео једној немилосрдној привредној борби међу људима, класама и народима (империјализми) и колико их је материјализирао. Разуме се да је ово последње достигло највећи врхунац код Англо-Американаца, тих непоправљивих носилаца индивидуалистичке демократске доктрине у чијем утилитаризму и његовом рекорду, дегенерисаноме капитализму т.ј. плутократији, треба, у главном, тражити генезу и прошлога и садашњег Светског Рата. И све оно што се раније а сада још више дешава у табору капиталистичке демократије, поименце Англо-Американске, речито је доказ кризе хришћанског човека и хришћанске културе. Не говори то из нас ни антидемократни конзервативац (напредњак) него то говоре чињенице.

Идејни хаос у демократији

Заблуда о слободи људској као о неком козмичком закону довела је демократе до једне не може бити веће нелогичности — а ова се увек свети (on ne viole pas impunément la Logique, казали би Французи: Логика се не вређа некажњено!) — у вези са идејом народне суверености, демократска заблуда о којој смо говорили у прошлости чланку. И, заиста, ако је народ суверен, како је онда могућно да слобода буде природно право, нешто, дакле, изнад суверености народне, јер то двоје, се искључује? Ако је, дакле, народ суверен, онда слобода није никакво природно право а ако је слобода природно право онда народ није суверен. (Ову противречност покушава Ж. Ж. Русо да објасни својом познатом теоријом о уговору између људи у њиховом ван-друштвеном стању и самога друштва у своме *Le Contrat social*. Не можемо се на томе овде задржавати, само ћемо поменути да у Историји нема никде трага о једном таквом уговору, што је сасвим разумљиво, јер никада није, откада се зна за Човечанство, постојало неко вандруштвено стање међу људима: напротив, чим су се прва два човека срела и састала, постало је већ друштвено стање ма и у најрудиментаријем облику). Та хаотичност у појмовима Демократије није знак духовне срећности њених вођа и то, свакако, не може бити ни мало пробитачно за народ коме они стоје на челу нити их то квалификује за ову функцију.

Неоснованост становишта демократа код проблема о слободи појединца показала се је и у њиховој дефиницији просторности слободе, питање које се није дало избећи, пошто се слобода, по принципу једнакости људи — једна хришћанска идеја коју су демократи, такође, погрешно схватили и применили на велику штету Хришћанске Културе — морала признати свима појединцима. Демократи, на име, веле: слобода једног појединца престаје тамо где почиње слобода другог појединца. А где почиње слобода другог појединца? Тамо, наравно, где престаје слобода првог појединца! А таква дефиниција, један *circulus vitiosus*, својом негативношћу не значи ништа: са њом ми не знамо колики је домен слободе једног човека, као што, на пример, не знамо шта је добро, ако кажемо да је добро оно што онце зло ништа је зло када велимо да је зло оно што није добро.

Неодређеност појмова па, дакле, и речи којима се они изражавају врло је фатална нарочито у Политици где узимају удела широки народни слојеви. То није ни мало за препоруку, јер то ствара пометеност у духовима и једну неуравнотеженост у њима што доводи до идејне анархије веома опасне по друштвени мир и ред па и по људски напредак који је овима условљен. Демократија, убацујући у народ појмове и крилатице као што су народна сувере-

ност, слобода, једнакост, појмове и крилатице магловите и без прецизне садржине, носи велику одговорност за општу друштвену хаотичност која је завладала народима откада је успела, благодарје тим примамљивим управо сиренским идејама, да задобије власт.

Разуме се да се и овде, као и код заблуде о народној суверености, истиче питање о етичкој страни демократских политичара који су, оперишући реченим платформама, задобијали поверење и глас народних маса. Нарочито се ово тиче њихове догме о слободи за коју су знали колико је она била у стању да те масе заведе. Ми ћемо још и разумети, и ако не потпуно извинити, оне агитаторе који су у доброј вери и без критицизма мислили да су апостоли Демократије били непогрешиви када су слободу онако неограничено схватили и који су идеалистички гледали на ствар и у историци да за њу вршили пропаганду. Али шта да кажемо за демократске демагоге који су с планом пред народ износили заблуду о слободи као о природном његовом праву, свесни колико ће то народ занети и у томе заносу прићи њима? То је исто као задобијати и задобити популарност деце помоћу шарених играчака. Нећемо се задржавати ни најмање на питању о карактерности таквих демократа ни на штети, по друштво и опште интересе, од њиховога политичкога рада као приврженика теорије успеха (без обзира на средства). А већ казали смо у претходном чланку да демократско уређење државе највише и најсигурније даје таквим елементима могућности да избију на површину и да се наметну народу.

Демагогисање са слободом

Нарочито је опасно демагогисање са слободом када се узме у обзир да сви људи у народу нису овде *bonae fidei* т.ј. идеалисти. Јер, многим се мисао о слободи допада не зато што би они у њој видели нешто више чему треба тежити него зато што идеја о слободи одговара атактичким инстинктима људи т.ј. слобода је за многе једно друштвено стање које дозвољава пространу делатност тим инстинктима. Људи чији је *Leitmotiv* у животу антихришћански менталитет личне користи (себичност, егоизам), људи примитивни и ниже моралне вредности (*minderwertig*), биће међу првима који ће, овде, код проблема о слободи, поћи за демократским демагозима. Али како да квалификујемо ове последње „јавне раднике“, нарочито ако и када знају из којих побуда не мали број појединаца гласа за њих и пење их на власт, јер им ти „јавни радници“ зајамчавају слободу онако како је они, њихови бирачи, схватају?

И са једног другог гледишта неодређени (непрецизни) појмови и речи могу бити веома шкољиви, као што је баш случај са демократским схватањем о слободи, нешто нестварно, једна илузија за којом људи добрих намера пружају руке као дете које жели да дохвати месец. У тежњи за једним бољим Човечанством, ти људи јуре за слободом, за нечим не само нестварљивим него и не-реалним, трче и јуре за једном фата-морганом. Отуда њихово стално незадовољство, неспокојство и немир, што, разуме се, није без утицаја ни по само друштвено спокојство и мир. Многе друштвене несрећне по-духвате и недаће дугујемо тој

врсти душевнога стања код друштвених реформатора. Својим девизама, баченим у свет било од искрених идеолога било од несавесних политичара — властољубаца и спекуланата — Демократија је, уз своје схватање друштва базирано на материјалистичком монизму природних наука XIX. Века, увела Човечанство у једну епоху његове историје пуну ратова, међународних или грађанских, револуција, прерата, политичких убиства, епоху *теорије успеха* (успеха ма по коју цену). Ни у једном периоду људскога развоја, па ни у примитивно доба, нећемо наћи ни констатовати сличних патњи Човечанства. А није ни могло бити друкчије: XIX. Века је производ једне револуције, Француске Револуције, вођене од људи чије су доктрине биле основане на негирању не само хришћанских концепција о свету и човеку него на негирању у опште идеје о Богу. Својим атеизмом француски Енциклопедисти и Револуционари, без обзира на њихове евентуалне добре жеље, створили су предуслове за пакао на земљи а сваки пакао, па и овај, демократски, мада, разуме се, и од многих демократа нехотичан и нежељен, „патосан је сав добрим намерама“ (*Tout l'Enfer est pavé de bonnes intentions*). Спас човечанства, према томе, лежи у одбацивању Индивидуалистичко - Материјалистичке Демократије и у замени њеном антитезом: хришћанским схватањем културе.

Заблуде Ж. Ж. Русо-а

Из овога се може, мислимо, увидети колико је мало био у праву J. J. Rousseau, када је, у своме делу: *Le Contrat social* (Друштвени уговор, 1762.) написао: „Les hommes naissent libres etc.“ (Људи се рађају слободни итд.). Ж. Ж. Русо је мислио да човек, долазећи на свет, доноси са собом своју слободу као што доноси једну главу, две руке, две ноге ит.д., и као год што има право на све то и у опште на своје тело, има право и на слободу. Међутим, нити човек рођењем долази из слободе нити њиме улази у слободу. Рођењем он излази из материнога тела где је био само један део родитељскога организма и као што остали делови овога нису били слободни — иначе не би било организма ни његове целине ни живота — није ни он као *foetus* био слободан. Рођењем улази човек у друштвени организам где опет није слободан, почињући од колевке и породице. И то је срећа за њега, човека, јер када би, по доласку на свет, новорођенче било слободно, то јест остављено само себи, оно би угнуло, мада је било, претпостављамо, способно за живот (*lebensfähig, viable*). Ако би појединац хтео да буде слободан, требало би да се издвоји из друштва: био би тада, истина, слободан али не дуго јер би му та слобода донела убрзо смрт. Само друштво обезбеђује човеку погодбе за живот, али он ту није слободан. Погрешан је, дакле, узвик: „Слобода или смрт!“ Напротив: „Слобода и смрт!“

Отуда, има да се пође не од идеје слободе појединца као природнога права које би као нешто неприкосновено и незастариво („*imprescriptible*“: француска Изјава Права Човека и Грађанина од год. 1789.) стајала изнад људске заједнице и државе него од идеје те саме заједнице и државе: ни оне саме, људска заједница и држава, као интегриране (унесене) у Универзум, нису слободне па, пре-

ма томе, нису слободни ни њихови делови, појединци. И пошто човек не би изван заједнице могао не само напредовати него ни опстати, јер једино у организованоме друштву т.ј. у држави човеку је омогућено и једно и друго, остаје онда да друштво и држава одреде, својим законима, колико ће појединци бити слободни у своме кретању. То значи да људска слобода, у колико ње, с погледом на опште добро и опште интересе, може и сме бити, јесте једна чисто друштвена идеја и установа а не неки природни појав. Према томе, ону меру у тој слободи која се појединцу призна не треба схватити као неко право које би појединци имали према друштву и држави, као што је то представљала и представља Индивидуалистичка Демократија, него, дакле, само као једну друштвену и државну концесију о чијем обиму и примени законодавац суверено решава као и код других установа. Отуда, ако би законодавац дао извесну ширину слободу кретања појединцима, то нема да се схвати као нека њихова природна привилегија нити нужна ограниченост те слободе као по-вреда те привилегије и угњетавање (због чега би они, према француској Изјави Права Човека и Грађанина, били овлашћени на побуну против органа власти); и једно и друго јесте само једна државна норма са сврхом да друштвена заједница буде стављена у што је могућно повољније услове за прогрес. Једном речи, то што се назива слободом није ништа друго до једно право друштва и државе према појединцима (а не, обрнуто, право појединца према друштву и држави) којим ће се суверена власт т.ј. законодавац послужити у границама и на начин како би то најбоље одговорило друштвеним и државним интересима (па, разуме се, и интересима појединца који су само солидарни делови једне целине: не

Премијера комедије Сл. Настасијевића

О СИМФОНИЈИ

ПРВЕ СЛИКЕ У СРБИЈИ КНЕЗА МИЛОША

Две године по ослобођењу од Турака, 1817 године, постала је прва слика, живопис, у Србији. Двдесетог маја те године слику је завршио Ђорђе Лацковић. Био је то лик архимандрита, доцнијег митрополита београдског Мелентија Павловића, који се истакао још у борбама на Љубићу и Палежу под кнезом Милошем. Његов значај је и у томе, што је био први Србин митрополит после укидања Пећке патријаршије.

За примером Мелентија Павловића пошао је и сам кнез Милош који је 1823 године упутио позив двојици српских сликара Јефтимију Поповићу из Беча и Павлу Ђурковићу из Карловаца. Кнез је желео да ова два сликара портретирају њега и његову породицу.

Ђурковић је 21 марта 1824 године завршио лик кнеза Милоша.

То је била друга слика у обновљеној Србији.

ИСПРАВКА У ЧЛАНКУ „ВУКОВ ГЕНИЈЕ“

У студији др М. Спалајковића *Вуков геније*, која је објављена у 34 броју *Српског народа* поткрала се погрешка у трећем ступцу првој алинеји, где се Платону приписују схватања која припадају Аристотелу. Исправљена реченица гласи овако:

„За Доситеја има вредност, као и за Платона, само оно што је универзално, апстрактно, а Вук брани и спасава, као и Аристотел, баш оно што је партикуларно, стварно, јер је оно прво само фикција, док је ово друго живот, човек, народ“.

Ђ.

Весело позориште „Разбирница“ дошло је на врло срећну идеју да прикаже други део комедије „Несуђени зетови“. Писац га је назвао „Женидба Павла Аламуње“. „Несуђени зетови“ имају велики успех у Српском народном позоришту, а „Женидба“ још већи у дворани биоскопа „Косово“ — Личност Павла Марића — Аламуње оригинална је и интересантна; а његов синовац Мољца, песник, има више одлика које се могу на сцени да искористе пружајући неисцрпан извод за духовитог писца комедије. „Женидба“ је успела гротеска за шире слојеве гледалаца, само не видимо зашто је у програму названа музичком.

Поред све своје настраниости Павле Аламуња је симпатичан старац. Кад комад почиње Лика чита писмо Мољцу о неочекиваном наслеђу. Брат Павла Аламуње оставља два милиона, под једним условом: да се Павле ожени и оснује свој дом. Мољца је срећан, али Павле протестује и енергично одбија да пристане на овај услов. Павле у пијанству потписује изјаву да се одриче наслеђа у корист Друштва за заштиту незбринуте деце.

У другом делу Ристосије бакалин доводи своју стару симпатију лепотицу Перку, која је расположена да одмах пође за Павла. Аламуња се ломи и најзад пристаје, али хоће да то буде из љубави. На оглас да се тражи жена за Павла, који је Мољца дао новинама, дефилије низ карактеристичних ситуета, међу којима се појављује и прва жена Павла Аламуње, Цаја, једина симпатична фигура међу свим женама — кандидатима.

Трећи део доводи до свадбе Павла Аламуње са Перком лепотицом. Али Перка одустане у последњем тренутку и бежи са Мољцем, а Павле Аламуња узима своју прву жену, добру Цају. Бучно весеље квари председник Друштва за заштиту незбринуте деце, који је добио изјаву Павлову да се одриче наслеђа у корист друштва. Запренашћење код свих. Мољца спасава стрица, дограби изјаву и поцепа је. Павле даје велики прилог и весеље настаје поново. Шала се завршава колом, које води весели Павле Аламуња.

Гледаоци, задовољни комадом Славомира Настасијевића, нису жалили своје дланове. Писац је успео да од једне епизодне улоге у „Несуђеним зетовима“, да средњу личност у новој комедији. Осећа се да је писац желео да забави публику и он је у томе, може се слободно рећи, успео. Јован Танић као редитељ истакао је живим покретом динамичност радње, сенчећи, нешто аламуњастим гестом, главне сцене Настасијевићеве гротеске. Као глумач Танић је такође задовољно и његов Мољца несумњиво је једна од његових најживљих улога.

Публика „Разбирница“ је уживала у живој уобразиљи Мољца, песника-фантасте. Јован Танић је играо ову улогу свим својим темпераментом и постигао је код гледалаца врло велики успех. Свака његова реч и покрет били су праћени бучним смехом. Павле Вугринац као Аламуња имао је такође успеха. Запажени су и Милићезић као Лика, Ђорђевић као Ристосије и Душанка Ристић у улози сељанке Милеве. Затим Живка Матић у добро тумаченој улози Перке, лепотице.

Између чинова певала је мала Драгица Брајевић народне песме. Она заслужује да буде нарочито похваљена, јер је својим симпатичним и необично пријатним гласом всхитила сву публику. Боја гласа Драгице Брајевић, с обзиром на њене године, толико је љупка, да она претставља несумњиво велику атракцију „Разбирнице“.

В. Д.

Код старих Грка симфонијом се називало сазвучје, склад тонова различитих висина — интервалска консонанца. Морамо претпоставити да је овај појам обухватао поред физичких својстава тонског звучања и њихова духовна и естетска својства.

У данашњем смислу, према горњем, симфонију морамо подразумевати још и као духовни склад појединих музичких мисли у свима њеним деловима, а и као склад свих тих делова међу собом.

Назив симфонија употребљавао се на почетку стварања европске инструменталне музике, за извесна полифона инструментална дела, али је тај назив употребљен и искоришћен доста неодређено и врло надмено.

На крају седамнаестог века је утврђена разлика између симфоније и сонате ((*Канцоне, канцоне да сонар*), у том смислу што је назив симфоније задржан за дела писана у стилу „нота против ноте“, хармонски држаних и у форми песме. Али ово разликовање се најзад губи и развој симфоније је за дуго време изједначен са развојем сонате.

Мало по мало практичном употребом утврди се име симфоније оним сонатама које су служиле као увод или међуигре вокалним музичким делима, као што су: опере, ораториуми и кантате. У исто време и у *Немачким свитама* (Партитама), готово увек је први став називан симфонијом.

Симфонија као уводна музика за оперу појавила се у XVII веку и она је за развој инструменталне музике имала велики значај. Било је два типа те симфоније — увертире за оперу: талијанска и француска. Обе су биле троделне, само су темпа тих појединих делова била друкчије распоређена. У талијанској сим-

фонији био је следећи распоред темпа: брзо-лагано-брзо, док је у француској тај распоред био савсим обрнат: лагано-брзо-лагано. Обе врсте ових симфонија — увертира уведене су при крају XVII века у свиту, као уводна музика.

Затим су у талијанској симфонији — увертири поједини делови постепено проширивани, а исто тако између њих су убацивани инструментални ставови у виду игара и песама. Постепеним усавршавањем овако проширеног облика симфоније — увертире дошло се до основног облика класичне симфоније, која је у главном овако склопљена: брз став - лагани став - менует - брзи став. Бетовен је касније место менуета унео у симфонију *скерцо*.

Три члана чувене дворске Мајнхајмске капеле, у првој половини осамнаестог века, Јан Стамиц, Франц Рихтер и Антон Филц, дали су сонорне типове првих класичних симфонија. Ове симфоније су у ствари претече симфонија Хајдна и Моцарта. Рађене су већином у четири става и то у сонатном облику. У њима има доста контраста и нарочитих штимунга, а и инструментација им постаје живља, карактернија и индивидуалнија, него што је то био случај у оркестарским свитама.

На бечке симфониске класичаре утицали су и композитори из северне Немачке, а донекле и извесни бечки композитори тога времена.

Главни композитори симфонија чија се дела и данас чврсто држе на концертним програмима јесу: Јозеф Хајдн, Волфганг Амадеус Моцарт, Лудвиг ван Бетовен, Франц Шуберт, Роберт Шуман, Јоханес Брамс, Антон

Брукнер, Рихард Штраус, Цезар Франк, Хектор Берлиоз, Антон Дворжак и други, а од наших композитора Миленко Пауновић.

Од великог броја Хајднових симфонија код нас су извођене неке веома истакнуте и популарне, из групе његових најбољих симфонија.

Моцартове симфоније такође су често извођене код нас на симфонијским концертима, а нарочито симфоније у C-dur-у и g-moll-у и Es-dur-у.

Свих девет Бетовенових симфонија је извођено код нас и то врло често и са великим успехом.

Од Шуберта је највише извођена његова недовршена симфонија у h-moll-у.

Роберт Шуман је написао четири симфоније, али је он у нашој средини више познат као клавијерски композитор.

Брамсове и Брукнерове симфоније такође су у нашој средини извођене са успехом.

Рихард Штраус је поред својих опера и симфонијских поема, као и многих других музичких дела, компоновао и симфоније, али оне код нас нису извођене.

Врло често је са успехом извођена d-moll симфонија од Цезара Франка, али „*Фантастична симфонија*“ од Хектора Берлиоза код нас још није извођена.

Дворжакове симфоније су такође са успехом и интересовањем извођене у нашој средини.

Од српских композитора нарочито се истакао као симфоничар Миленко Пауновић, чија је *Прва симфонија* извођена код нас са великим успехом. Његова Друга симфонија још није извођена.

Поред ових на концертима наших симфонијских концерата извођене су и симфоније композитора, који су у нашој средини мање познати.

Музика у савременом филму

Од давнина је човек тежио да што боље и што верније изрази своје душевне емоције. Тако су постале разне врсте уметности, а као круна дошла је музика. Од најпримитивнијих арија постале су песме, које су као народна предања ишле с колена на колена. Нежност, патња и страст којом трепери људска душа изражени су у народним мелодијама. О музици се не може говорити, њу треба слушати, разумети и проживљавати, каже једна стара пословица.

Али, како тај божански дар учинити приступачним широким народним слојевима; јер они на њега имају права, и пружити и њима радост коју нам даје музика? Јавни концерти су приступачни само једном ограниченом броју слушалаца, док радио који је огромно учинио за музику, нису у стању сви да слушају, пошто сваки дом нема увек довољно материјалних средстава да купи пријемник. Једини одговор на ово даје нам филм.

Филм нам пружа неограничене могућности у музичком погледу. Кроз њега не само да пружамо гледаоцима добру музику, оперске арије, већ и читаве опере. Тако су музички филмови „Моцарт“ и „Фридеман Бах“, били прави догађаји како за ширу публику, тако и за музичаре. Ту смо чули не само музику ових бесмртних композитора, већ смо кроз добру глуму видели и њихове животе.

У почетку тонфилма музика није била довољно искоришћена, што је врло много ишло на штету самог филма. Тако се врло често дешавало да у појединим

Позната звезда немачког филма Илзе Вернер студира једну композицију за свој следећи филм

(Foto: Ufa)

сценама није било дијалога, јер је био сувишан, и онда је настала тишина која је стварала атмосферу пуну ишчекивања и непријатно деловала на гледаоце. Музика која је требала у тим моментима да води главну реч, није била искоришћена. А баш у таквим сценама она је чинила најснажнији драмски ефекат.

Данас режисери већ у самом почетку стварања својих филмова рачунају са овим моћним фактором. Сада још није случај, али код будућег филмског стварања још приликом писања манускрипта биће и композитор уведен као неопходан сарадник, који ће са режисером поделити пуну одговорност за успех филма. То не значи да ће музика преовладати филмом и да ће она постати главни фактор, али ће тиме она добити исто место као и сама реч у тонфилмовима.

Данас имамо велики број композитора филмске музике који врло озбиљно и савесно схватају своју дужност. Међутим, они су у већини случајева принуђени да пристају на разне компромисе у погледу својих композиција, тако да до изражаја долази само половина њихове уметности. Разуме се, да то неће бити увек тако и да ће сарадњом главних фактора на стварању једног филма музика остати онаква какву је створио композитор.

Филм напредује брзим корацима, и доћи ће дан када ће се проблем музике у филму решити тако да ће она добити оно место, које јој с правом припада у седмој уметности. Тиме ће филм учинити огромну услугу музичкој култури народа и истовремено оплеменити сам филм, најмању од свих уметности.

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ

Рат, трговина и гусарство

Dr Otto Eck: *Unfreiheit der Meere, R. Oldenburg — Verlag, München—Berlin, S. 336, RM. 3.80.*

Тамне странице у историји поморских ратова, назива писац ову своју књигу, која је проду- жетак његовог ранијег дела „Гу- сарење у Средоземном мору“. О- ва књига је без пишеве намере, јер то тежи у самој ствари, је- дан оштар обрачун са начином вођења поморског рата од стра- не Британаца.

Под лозинком „слобода мора“ Велика Британија читава тои и по века врши највећа насиља и угушује и најмању слободу на морима. Овом страницом енгле- ске „праведности“ употпуњује се општа слика Велике Британије, чија себичност и безобзирност нема себи равне у историји чо- вечанства. Богатим материјалом и великим бројем убедљивих до- каза, ова књига скида маску са лица Енглеске и показује нам сву дрскост и гусарске методе, којима су Енглези владали мо- рима.

Чак и сами енглески писци по- тврђују нечовечност метода ко- јима Велика Британија влада мо- рима. Поред Шпанаца, Португа- лаца, Холанђана, Француза, Да- наца и других поморских наро- да и немачко поморство грши од тираније енглеске владавине м- рима. Али, „све што постоји мо- ра да доживи свој крај“, па се и енглеском господству ближи завршетак. Данас је дошла до свога остварења позната Нелзо- нова реченица: „Пошто је Ен- глеска као савезник готово целе Европе отпочела рат, доживеће да скоро целу Европу има про- тив себе“.

Књига о Емилу Јанингсу

Herbert Ihering: *Emil Jan- nings, Baumeister seines Le- bens und seiner Filme. Verlag- anstalt Hühthig & Co., Heidel- berg 1941, RM. 7.80.*

Херберт Ихеринг, познати пу- блициста и дугогодишњи сарад- ник Емила Јанингса, објавио је дело о животу и раду највећег немачког драмског уметника и једног од пионира немачког фил- ма.

Име Емила Јанингса постало је појам. Оно достојно репрезен- тује не само немачку већ и свет- ску филмску уметност.

Писац нас топло и непосред- но уводи у почетак уметникове каријере, као младог позориш- ног глумца, кроз све његове жи- вотне борбе до коначног успона на престо филмске славе, који с правом припада „првом међу пр- вима“.

Већ од самог почетка ушао је Емил Јанингс у ред неопходних снага немачког филма, који је тада био у почетној фази. Сте- као је у Америци славу и при- знање за свој уметнички рад, да би се у почетку тонфилма вра- тио у своју отаџбину. По по- вратку из иностранства снимио је цео низ филмова, у којима ће нам, као носилац карактерних рола, остати још дуго у сећању.

Својим делом доказао је Ихе- ринг да је могуће избећи стере- отипан и сухопаран тон убича- јених филмско-позоришних био- графија и дао је озбиљно, тако рећи научно протумачено дело о једној од највећих драмских сна- га европског филма и позорни- це. Тумачећи Јанингсове улоге, приказао је писац и наличје филмског и позоришног живота, који обилује богатим темама за многа књижевна и филмска де- ла.

Заслугом издавача украшено је ово дело са 75 изванредних репродукција из живота Емила Јанингса. Ова књига заузима ви- дно место у филмској литера- тури.

ИЗА КУЛИСА „БЕЛЕ КУЋЕ“

Цемс Берглинд: *Иза кулиса „Беле куће“*. Издање Про- светне заједнице а. д. Бео- град. Стр. 96.

У низ књига које приказују „Рај Америку“, америчке догађа- је, волеће личности и политича- ре, спада и ова занимљива књи- га Цемс Бердлингова.

Интересантно је да се све ви- ше и више новинара и то баш неутралаца у овом сукобу; инте- ресују за развој ствари које су се одиграле око уласка Америке у овај други светски рат.

Цемс Бердлинг је био ту, на лицу места Посматрао је дога- ђаје из непосредне близине. Он прича. Живо. Сугестивно. Пред нама дефилију као на каледенс- копу личности обавијене ичаче велом тајанства. То су вешти мај- стори политике. Људи који у све ту виде само биг-бизнис. Посло- ви и само послови. Идеје нису важне. Оне су само плашт иза ко- га ће се скрити велике комбина- ције у привредном поробљавању целог света, у стварању „века Америке“.

Немачка, уједињена, снажна, са једним у историји невиђеним привредним замахом претставља за испиранте на светску превласт опасност. Треба Немачку спречи- ти у њеном подизању. Треба је онемогућити да преузме духовно и привредно вођство Европе. Не, то се не сме дозволити.

Људи око Рузвелта су узнеми- рени. Рузвелт највише. Тај отац и покровитељ четири слободе, тај рекламирани првоборац де- мократије и мира, свечано обе- ћава америчким мајкама да њи- хова деца неће бити послата у борбу нигде, да се неће тући ни за кога, док истовремено окупља своје интимусе и расправља мо- гућности распривања светског пожара. Заједно са Бердлингом учествујемо у посматрању ових закулисних операција и махина- ција са политиком балансирања рат — мир.

Поред Рузвелта ту су Самујел Розенман, кога претседник зове Само — „Ружа“, главни махер труста мозгова и стручњак за стварање ратне психозе, Џонс од 100 центи — иначе министар трговине Џеси Џонс, чувени букач Лагвардија, елегантни Самнер Велс, Бујлит, г-ђа Елеонора и други, приказани онакви какве их нисмо познавали. Онако кад се нађу међу собом, на конфе- ренцијама, баровима, пријемима. Писац Берглинд је вешт козер. Познаје технику причања.

У облику дијалога репортаже, развијају се догађаји који су до- вели до Пирл-Харбера. То је ти- пично америчански. Разметати се. Презирати Јапанце. Нипода- штавати Совјете. Касније удва- рати се Совјетима. Дизати их у звезде. И добијати батине од тог

О ЕНГЛЕСКИМ МЕТОДАМА

Heinrich Binder: *Das Frauen- schiff, Carl Schünemann Ver- lag, Bremen, S. 544, RM. 9.—*

У доба Француске револуције, 1789, у пристаништу Лондона на лавила се велика једрилица „Ле- ди Булиан“, која је већ месеци- ма чекала на свој товар — један чудан товар! Он се састојао од 300 жена и девојака које су из- ма каквог разлога дошле у кон- фликт са законом те су требало да буду депортоване у Аустра- лију, где су тамо морале да се удају за кажњенике.

Ова једрилица са њеним това- ром су тема Бидеровог романа, коме је успело не само да ван- редно занимљивим стилном да авантуристички пут овога брода, већ да дубље уђе у ствари и прикаже нам читаво једно доба и подуге које су њиме управља- ле. Он нам даје слику тадашњег енглеског друштва, од најнижег до највиших слојева, цинизам владајуће класе и њену похлеп- ност — особине које су још и да- нас остале исте.

Јапана кога је адмирал Стерлинг намеравао да туче за ништа ма- ње од деведесет дана.

Књига је иначе лепо опремље- на. Има десетак врло успешних фо- тографија које у многоме доку- ментују пишева излагања.

Како је пропала Француска

Пол Мусе: *Оптужује. Када је време за нас радило*. Из- дање Просветне заједнице а. д. Београд. Стр. 220.

Бити држављанин земље која у свету ужива углед првораз- редне светске силе, поносити се војничким традицијама домовине славне и велике, и, доживети да та домовина буде прегажена у једном налету, за шест недеља, за сваког искреног родољуба претставља најтежи и најболнији удар. Стварност је ту, тешка и неумитна, ломи она многе снове и илузије, поставља ствари на своја места и одређује ток дога- ђаја. Узалудно је протестовати.

Слом је ту, неочиван и утоли- ко страшнији што је дошао тако брзо. Да ли је слому Француске крив један човек? Да ли је кри- ва једна група људи, или цео народ? Показало се да је крив читав систем. Увиђао је сваки добар Француз, још давно пре рата, да ће Француска у једном будућем сукобу страдати.

Пол Мусе је добар Француз. Он је, чак одличан Француз. Он је патриота у идеалном смислу речи. Тај мали, скромни и нада- рени интелектуалац који тако жарко воли отаџбину похитао је са Далеког Истока да се Фран- цуској нађе на помоћи. Пол Му- се није видео да његовој земљи нема помоћи. То је његова греш- ка. Он је разочаран. Увређен. Он се као примеран војник теши: „Нисмо имали вођства“. Иста- кнувши ову тезу у први план сво- је књиге као аргументум прима- риум, виче он: „Оптужујем!“

Добри Пол Мусе, узео је за предмет свога писања догађаје у раздобљу септембар 1939 — мај 1940. У животу Француске то је крбно раздобље.

Нашег читаоца не занима то- лико опис слома Француске, који је тако сличан слому Југослави- је, па нам је стога доста схват- љив, већ пишево излагање о у- чествовању Енглеза у заједнич- ком рату.

Од почетка овог највећег су- коба па до Ленкерка, писац је био са Енглезима. Он је и Канал прешао заједно са њима. Он их је видео како се боре и како ко- мандују. Све док су издржали Белгијанци и Французи, они су били ту. Онда када није имало кога ко би се за њих бојило, в- текли су са својих шест дивизи- ја (ни више ни мање од шест!). Гурнули су Пољску у рат. Дали су гаранције свима, и ко је тра- жио и ко их није тражио, увук- ли су Белгијанце, Холанђане и Французе у борбу, обесали три- десет дивизија и послали само шест и најзад — побегли.

Пол Мусе се овом својом књи- гом претставио као одличан ли- терата. У сваком његовом реду огледа се талентовани писац, који зна шта хоће и који тех-нику писања одлично познаје. Књига је написана у облику мо- дерног романа са живим темпом, којим се уосталом одликују све књиге правих репортера.

Актуелношћу својом Мусеова књига спада у ред најзанимљив- ијих публикација данашњице. Овако писана, она је одлична ре- портажа о кратком рату на За- паду. Књига нема претензија да буде историска грађа за касније студије. Она је само збирка до- живљаја и личних импресија пис- ца, који је тешка срца учество- вао у овом најкраћем рату у ис- тории Француске, и као таква претставља драгоцену литерату- за све оне који о данашњим зби- вањима размишљају.

Радио

СВАКОДНЕВНЕ ЕМИСИЈЕ БЕОГРАДСКЕ РАДИО СТАНИЦЕ

- 5.00—6.15 Другарски поздрави
6.15—7.00 Емисија за српске сељаци и вести на српском језику
7.00—7.10 Вест на немачком језику
7.10—9.00 „Добро јутро, драги слушаоци!“
9.00—9.20 Вести
9.20—12.00 Пауза
12.00—13.00 Подневни концерт
13.00—13.10 Вести на српском језику
13.10—13.50 Подневна музика
13.50—14.00 Вести на немачком језику
14.00—14.50 Нешто за тебе
14.50—15.00 Извештај о водостању
15.00—15.30 Извештај Врховне команде с лаганим понављањем и кратке вести за војску
15.30—16.00 Пауза
16.00—18.20 Српске емисије
18.20—18.40 Час немачке народне групе
18.40—19.00 Музика за тебе
19.00—20.00 „Из савремених догађаја“ на немачком језику и ве- сти на страним језицима — бугарски, мађарски, фран- цуски и румунски.
20.00—20.20 Вечерње вести
21.40—22.00 Поздрави младог београдског стражара
22.00—22.15 Последње вести
00.00—02.00 Поноћне мелодије.

НЕДЕЉА, 12 септембра

- 16.05—17.00 Београд поздравља Бор. Суделују Народни оркестар Обреновић, Даринка Томић, Божидар Грујић, Петар Старчевић, Љубиша Спасић, секстет Симић, Војин По- повић и Рада Перић.

ПОНЕДЕЉАК, 13 септембра

- 16.00—18.20 Српске емисије.
16.00—16.30 Оркестар под управом Фрање Седлачека изводи за- бавну музику.
16.30—16.35 Извештај Врховне команде.
16.35—17.00 Концерт радио хора под управом Богдана Цвејића.
17.00—17.30 Дечје бајке — за одрасле (плоче).
17.30—17.40 Предавање.
17.40—18.00 Савета Судар и Александар Гавриловић певају народ- не песме уз пратњу народног оркестра Милановић.
18.00—19.00 Симфонијски концерт великог радио оркестра под управом Освалда Бухолца. Солиста Лоре Фишер (алт). (Пренос из дворане Коларчевог Народног универзи- тета).

УТОРАК, 14 септембра

- 16.00—18.20 Српске емисије.
16.00—16.30 Музика из тонфилмова. Претстављамо Марго Хил- шер и Маргит Симо.
16.30—16.35 Извештај Врховне команде.
16.35—17.00 Српске мелодије свира квинтет Николић.
17.00—17.30 Гласови са позорнице.
17.40—18.10 Народне песме певају Милица Дунђерски и Ми- лосављевић.
18.10—18.20 Из савремених догађаја.

СРЕДА, 15 септембра

- 16.00—18.20 Српске емисије.
16.00—16.30 Концерт београдског гудачког квартета Немечек — Слатин.
16.30—16.35 Извештај Врховне команде.
16.35—16.50 Концерт женског октета под управом Богдана Цве- јића.
17.00—18.20 Забавни час.

ЧЕТВРТАК, 16 септембра

- 16.00—18.20 Српске емисије.
16.00—16.30 Забавна музика. Изводи забавни оркестар под упра- вом Фрање Седлачека. Солисти Дивна Радић и Ву- јица Брковић.
16.30—16.35 Извештај Врховне команде.
16.35—17.30 Народна музика. Изводе: Народни оркестар Обрено- вић, тамбурашки оркестар Аранички и солисти Рад- Маринковић, Љ. Васић, Бр. Филиповић и В. Савић.
17.40—18.10 Дечји час
18.10—18.20 Из савремених догађаја.

ПЕТАК, 17 септембра

- 16.00—16.30 Аудиција Радио Београда
16.30—16.35 Извештај Врховне команде.
16.35—17.00 Народне песме и музика. Изводе народни оркестар под управом проф. Петра Кристића. Солисти: Милица Бошњаквић и Теодора Арсенивић.
17.00—17.30 Шлагери. Изводе секстет Симић, Војин Поповић, квартет Борђевић и сестре Перић.
17.40—18.10 Народне песме певају Лела Лештарић и Предраг Бу- таш уз пратњу народног оркестра Милановић.
18.10—18.20 Из савремених догађаја.

СУБОТА, 18 септембра

- 16.00—16.05 Извештај Врховне команде на српском језику.
18.00—18.20 Српска емисија: Добровољачки час.
18.20—18.40 Час немачке народне групе.
18.40—19.00 Музика за тебе (Београдско гудачки квартет Неме- чек — Слатин).

МАЛИ ОГЛАСИ

СВАКА РЕЧ ДИН. 4.—
ДРЖАВНА ТАКСА
ДИН. 5.—

ПОЛИЦИСКУ ОБЈАВУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам, па је оглашујем за неважећу. Радмила Митровић. 651 1—3

ИЗГУБИЛА САМ сведочанство I разреда гимназије, па га овим путем оглашујем за неважеће. Вера Вајнер. 652 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ и возну легитимацију издате од Претстојништва градске полиције Крагујевац изгубио сам, па их оглашујем за неважеће. Боривоје Калабић. 653 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ и избегличку легитимацију издате од Претстојништва полиције Крагујевац, изгубила сам. Оглашујем их за неважеће. Принц Стефанија рођ. Шелиго. 654 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од општине Чумићке изгубила сам, па је овим оглашујем за неважећу. Љубица Е. Павловић. 655 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 12.861 издату од Претстојништва градске полиције Крагујевац, изгубио сам па је оглашујем за неважећу. Милан Рашковић. 656 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од општине Чумићке изгубио сам, па је оглашујем за неважећу. Божидар Савић. 157 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције Крагујевац, изгубио сам, па је овим оглашујем за неважећу. Олга Јовановић. 658 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције, Крагујевац, изгубила сам, па је оглашујем за неважећу. Милица Стефановић. 659 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Среза гужанског изгубио сам па је овим оглашујем за неважећу. Милета Вукосављевић, Поскурице. 660 1—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Игњатовић Лепосава. 661 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Загорка Аћимовић. 662 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Драгиша Станковић. 663 1—3

СВЕДОЧАНСТВО III разреда II гимна. у Крагујевцу изгубио сам, па га оглашујем за неважеће. Сима Симић. 664 1—3

СЛУЖБЕНИЧКУ легитимацију број 1760 издату од Округног начелства Крагујевац, изгубила сам. Овим је оглашујем за неважећу. Вера Урошевић. 665 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам, па је оглашујем за неважећу. Даниловић Бранислав. 666 1—3

ЗАРОБЉЕНИЧКИ дувански купон издат од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашујем га неважећим. Милосав Ристић. 631 2—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам, па је овим оглашујем за неважећу. Светислав Јеврић. 632 2—3

ПОЛИЦИСКУ ПРИЈАВУ издату од Претстојништва градске полиције, изгубио сам те је овим оглашујем за неважећу. Видосав Сарић. 633 2—3

ПОЛИЦИСКУ ПРИЈАВУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам па је овим оглашујем за неважећу. Светомир Нешовић. 634 2—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам па је оглашујем за неважећу. Момчило Здравковић. 635 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам па је овим оглашујем за неважећу. Миланка Николајевић. 636 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам па је оглашујем за неважећу. Виктор Ђокић. 637 2—3

ПРОДАЈЕМ ВРШАЋУ ГАРНИТУРУ Дреш маршалов 46-у, Трактор Форсон 28 коња и плугове. Све исправно. Сретен Ђорђевић, Војводе Путника 1, Крагујевац. 638 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 1599/43 годину, издату ми од Претстојништва градске полиције Ужице, изгубила сам и оглашавам неважећом. Славка Роман, домаћица, Ужице. 667 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ број 7088 издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Мирковић Илинка. 615 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ И ПРИЈАВУ издате од Претстојништва градске полиције Крагујевац и шоферску дозволу издату од Министарства трговине изгубио сам па их оглашујем за неважеће. Вујичић Живота, аутомеханичар. 620 3—3

ТРАЖИ СЕ Сретко Петровић, избеглица село Врточ, општина Милићи, срез Ласаница. Јавити Вида Петровић, избеглица село Грбица, срез Гужански. 614 3—3

ПОЛИЦИСКУ ПРИЈАВУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам па је оглашујем за неважећу. Радмила Димитријевић. 616 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам, па је овим оглашујем за неважећу. Живана Петровић. 618 3—3

ИЗБЕГЛИЧКУ ЛЕГИТИМАЦИЈУ издату од Комесаријата за избеглице у Рачи изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Милан Војиновић. 619 3—3

ПРОДАЈА СТАНОВА

ОД 1, 2 и 3 СОБЕ СА КОНФОРМ.
ЦЕНЕ ОД 300.000 ДО 1.000.000 ДИНАРА

На основу својих Правила и Закона о привредним задругама врши ШТЕДНО-ГРАЂЕВИНСКА ЗАДРУГА «СВОЈ ДОМ» — Мишарска 9. 668 1—2

ДРЖАВНА ХИПОТЕКАРНА БАНКА

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом следећа имања:

13 СЕПТЕМБАР 1943 ГОД.:

- 1) плац са зградом, угао Кап. Мишине 46 и Скен. Бегова бр. 37 Дин. 2,000.000.—
- 2) плац са зградама, Булевар Кнеза Александра Карађорђевића 31 Дин. 1,500.000.—
- 3) плац са зградом, Рајићева бр. 14 Дин. 1,500.000.—
- 4) плац са зградама, Скендербегова бр. 10 Дин. 1,400.000.—
- 5) плац са зградом, Принца Евгенија 37 Дин. 2,000.000.—

Продаја ће се обавити у банчиној згради, Скадарска бр. 33 од 10—12 час., где се могу добити сва даља обавештења. 669 1—1

Државна хипотекарна банка

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом следећа имања:

22 септембра 1943 год.

- 1) Плац са зградом Влајковићева 11а Дин. 6,500.000.—
- 2) Плац са зградама Србобранска 3 " 900.000.—
- 3) Плац са зградама Француска 50 " 3,500.000.—
- 4) Плац са зградом Југ Богданова 7 " 2,200.000.—

24 септембра 1943 год.

- 1) Плац са зградом Скадарска 6 Дин. 9,000.000.—
- 2) Плац са зградом Руварчева 8 " 1,200.000.—
- 3) Плац са зградом Стојана Протића 32 " 1,000.000.—
- 4) Плац са зградом Османа Ђикића 18 " 1,700.000.—

Продаја ће се обавити у банчиној згради, Скадарска 33/II од 10—12 час. где се могу добити сва даља обавештења. 675 1—2

Пажња! Продавцима златног накита

Не продајте ни једног парчета Вашег златног накита, дијаманта, брилијанта, драгог камења и златних зуба, док потпуно не би били упућени у њихову стварну данашњу вредност. Зато ако већ продајете понудите свима купцима, а напоследку у Вашем је интересу да понудите познатој и дугогодишњој фирми «ВРАЧАР», која се не упушта у процену, али ћете се уверити да «ВРАЧАР» стварно плаћа по највишим дневним ценама. «ВРАЧАР» трговина старог златног накита и трговина антиквитета. V Београд, Палилулска ул. бр. 6 — продужење Душанове ул. до Бајлонове пиваре тел. 28-706. 671 1—1

ПОСЕТИТЕ СТОВАРИШТЕ МОДЕРНОГ НАМЕШТАЈА

Ђорђа Барјактаревића

БЕОГРАД — КР. АЛЕКСАНДРА 87 и 97. ТЕЛ. 40156.

Има велики избор спаваћих соба, кухиња, трпезарија, комбинованих соба, кауча, патент фотеља, салонских дубоких фотеља, уз најниже цене, најлепши избор за 1943 годину. 672 3—4

Државна хипотекарна банка

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом следећа имања:

15 септембра 1943 год.

- 1) Плац са зградом Градиштанска 3 Дин. 550.000.—
- 2) Плац са зградама Димитрија Туцовића 76 " 600.000.—
- 3) Плац са зградама Вразова 42 " 800.000.—
- 4) Плац са зградама Кнеза Павла 36 " 7,000.000.—
- 5) Плац са зградом Мариборска 14 " 500.000.—

17 септембра 1943 год.

- 1) Плац Димитрија Туцовића 143 Дин. 1,600.000.—
- 2) Плац Херцег Стјепана 8 " 2,000.000.—
- 3) Плац са зградом Стјепана Љубише 33а " 800.000.—
- 4) Плац са зградом Мариборска 7 " 550.000.—
- 5) Плац са зградом Кнеза Павла 7 " 7,000.000.—

20 септембра 1943 год.

- 1) Плац са зградом Кнегиње Олге 24 Дин. 2,000.000.—
- 2) Плац Теслина 3 " 700.000.—
- 3) Плац Шајкашка 34а " 400.000.—
- 4) Плац са зградама Космајска 35 " 4,200.000.—

Продаја ће се обавити у банчиној згради, Скадарска 33, од 10—12 час., где се могу добити сва даља обавештења. 673 1—1

СТАРИ НАКИТ И ДРАГО КАМЕЊЕ

Бесплатно стручно процењује, купује и продаје стручна радња.

„БУКУЉА“

ТРГОВИНА СТАРОГ НАКИТА
Краља Милана 41-а до Славије

Државна хипотекарна банка

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом ова имања:

28 СЕПТЕМБРА 1943 ГОД.:

- 1) Плац са зградама Босанска 21 Дин. 3,500.000.—
- 2) Плац са зградом Венизелосова 7 Дин. 1,000.000.—
- 3) Плац са зградом Кнеза Павла 63 Дин. 1,000.000.—
- 4) Плац са зградом Албанска 30 Дин. 1,100.000.—

30 СЕПТЕМБРА 1943 ГОД.:

- 1) Плац са зградама Метрополита Мраовића 7 Дин. 900.000.—
- 2) Плац са зградом Палмотићева 24 Дин. 7,000.000.—
- 3) Плац Топличка 11 Дин. 500.000.—
- 4) Плац са зградом Палмотићева 16а Дин. 7,000.000.—

Продаја ће се обавити у банчиној згради — Скадарска 33-II, од 10—12 час., где се могу добити сва даља обавештења. 670 1—3